C. BOBULESCU

SIHĂSTRII ŞI SCHITURI DEPE VALEA TROTUŞULUI

BUCUREŞTI
EDITURA FUNDAŢIEI CULTURALE MIHAIL KOGĂLNICEANU
1946

Extras din revista „ARHIVA ROMÂNEASCĂ", Tom X, 1946

D-lui Gh. I. Kirileanu cu o deosebită prețuire din parte-mi, Pr. Con. Bobulescu 16/I-1952 București

1820

SĂHĂSTRII ȘI SCHITURI DEPE VALEA TROTUȘULUI

de C. BOBULESCU

Săhăstria din Măgura Ocnei

Ne lipsesc mărturii, care să ne vorbească de vechimea ei. Trebue să ne mulțumim, că o aflăm la 1742, trecută în izvodul domnesc, bucurându-se de miluirile vechilor mânăstiri, ce aveau „testamenturi" de a lua untdelemnul trebuitor pentru sfintele lor locașuri. Cu alte cuvinte și din cămările altor Domni mai de demult, „2 ocă" erau socotite și pentru „săhăstriea ot Ocnă" [1]. Dar, începutul de când se împărtășesc călugării singuratici, de o milă domnească nu-l putem arăta cetitorilor noștri.

De tot târziu, în Almanahul apărut și după moartea lui Gheorghe Asachi, se atrage luare aminte, asupra sihăstriei de lângă Târgu Ocnei [2], negreșit pentru neîntrecuta-i priveliște în care sălășluește.

Alte date, care vin mai apoi, după anul pomenit, legate de această singuratică așezare monahală, nu pot să ne ajute de cât a-i dovedi mai departe viețuirea.

Cînd vom vorbi mai la vale despre schitul Brătești vom vedea, că preotul Vasile din Târgu Trotușului dăruește părintelui Varlaam Ciurbă, care-i era duhovnic, un apostol ne avândŭ cu ce sluji la sfânta bisărică. După moartea popii Vasile, Paraschiva soția sa, „auzindŭ — însă cuvinte de înpotrivit de la neamurile preutului" pentru acea carte, aceasta face pe Varlaam, să scrie pe ea, împrejurarea care a prilejuit dăruirea, încheind la urmă așa: „Și cândŭ s'au

1. Academia Română ms. 237 f. 454.

2. *Almanahul de învățătură și de petrecere*, ilustrat, Iași, 1872.

făcutŭ această scrisoare, ne-amŭ întămplatŭ 3 preuţi, care ne-amŭ şi iscălit, anume : eu ermonah Calistru ot Măgură şi ermonah Teofil, eu monah Varlam şi eu preoteasa Paraschiva am datŭ şi m'am şi iscălit".

Această mărturie a ieromonahului Calistru, se da lui Varlaam, prin preajma anului 1754. Ceea ce ne dovedeşte, că la data pomenită deasupra Târgului Ocnei, în Măgură, cei câţiva monahi îşi depănau traiul lor retras stăpâniţi de nevoile zilei şi chemările tipicului, printre care se afla şi Calistru. Mai mult însă, de cât această întâmplare, nimic nu ne îngădue a privi mai adânc, în cuibul acestor fiinţe retrase de deşărtăciunea vieţii omeneşti.

Prin 1757, găsim că schitul primea clopotul cel mic făcut [de] dumnealui Toader vtori [=al doilea] „pitar" [1].

De altmintrelea pe cărţile de slujbă bisericească, dăm peste amintiri din anii 1748, 1752, 1756 şi 1761, dar întru cât privesc alte biserici, ele nu ne pot folosi la dovedirea vechimei acestui schit şi nici a adăuga cu vreo întâmplare mai mult la petrecerea fraţilor din el. Cel mult, că sunt aduse de aceştia la vreo mutare, şi apoi rămase după moartea lor sfântului locaş, căruia ei i-au slujit cu dragoste şi credinţă.

Nu numai cărţi primea schitul, ci şi pământuri şi case. Aşa că printre documentele lui, dăm şi de un zapis din 1768 Iunie 26, care ne arată, că la această dată, i se dăruia un „fânaţ", ce să chema „groapa Iliei pe Valea Ţiganilor de cătră un Sideri-grecul" [2].

Abia cu începutul anului 1785, putem să avem la îndămână din cele însemnări, care să ne mai pue în legătură cu firul vieţii monahilor din Măgura Ocnei. Apărând nu de mult mineile dela Râmnic, din evlavie şi pentru lauda Celui necuprins, sunt cumpărate de unii şi alţii şi apoi iau drumul greu al sihăstriei.

Aşa cel de pe luna Martie târguit cu 5 lei este „dăruit sfintei mănăstiri dela Măgura Ocnelor" de „Mihaiu-ca-sărindar" atunci când cineva ar fi cetit pe el „să fii spri po-

---

1. Vezi inscripţiile schitului.

2. Document din Arhiva Fundaţiei Culturale Mihail Kogălniceanu, v. Anexa VII.

miniria lui a păcătosului" şi cu afurisenie de „l-ar înstreina de acolo" cineva.

Mineiul de pe luna Dechemvrie era cumpărat de „popa Ioan înpreună cu giupănul Cateli-grecul, ca să fie pomenire la sfânta mânăstire la sfânta Măgura a Ocnii", care prăznuia hramul Bunei Vestiri. Iar pe cel al lunei Noemvrie, unul din cei ce ajutase şi el la cumpărare însemna, că „s'au făcut dragoste sfântul[ui] schit Măgurii cu un leu [de mine] smeritul Gherasim ermonah".

Intâmplările aduse de vreme, încă nu scăpau a fi trecute cu vederea. Aşa Ion feciorul dascălălui, găseşte de bun a însemna pe cartea de slujbă bisericească ca „să să ştie de când au fost cutremurul celŭ mare la anul 1794, din postul Crăciunului" adică la 27 Noemvrie [1].

Peste cinci ani, cele soroace ale rugăciunilor de zi şi noapte sunt sporite de un nou clopot şi mai mare, a cărui inscripţie sună aşa : „Acest clopot s'au făcut la Măgura Ocni Mare. Popa Io[a]nichi, anul 1801" [2].

Cei fără urmaşi, încă nu uitau schitul, pentru a-i încredinţa din mult-puţinul lor avut, spre mulţumirea sufletului şi pomenirea veşnică. In 1803, „un loc de casă cu grădină, cu ogradă şi beciuri de piatră aflătoare la Târgul Trotuşului, tot pe moşiia Ocnei — toate acestea sunt — dănuite de păhărniceasa Roxanda Statiasa" [3].

După un izvod, ce era la dum[nialui] sardar Iordache Lascar, din acesta mai aflăm „înscris aşăzaria, ci ar fi avut" Iacov, egumenul de mai târziu al schitului Măgura Ocnilor, la 1803 Dechemv[ri] 5, întărită şi de o anaforà a lui Vodă Alexandru Costandin Moruz, prin care „toată averia pomenitului arhimandrit după moartia sa" o face danie mânăstirii Sfântului Spiridon din Iaşi, fiindcă şi „schitu este afierosit mitoh pomenitii mân[ăstiri]" [4].

1. Pentru completarea acestei întâmplări, vezi şi preotu Ioan Răuţescu, Topoloveni, Bucureşti 1939, pag. 126.

2. Astăzi acest clopot se află la biserica din vale, din Gura Slănicului cu hramul Sfintei Troiţe.

3. Document din arhiva Fundaţiei Culturale Mihail Kogălniceanu, v. Anexa VII.

5. Document din arhiva Fundaţiei Culturale Mihail Kogălniceanu, v. Anexa X.

Şi tot în acest an, strana e sporită cu un triod, a cărui însemnare preţioasă sună aşa : ,,Acest sfânt şi dumnezăesc triod l-am cumpărat eu ieromonah Vasăian cu treizăci de lei dela dascalul Vasăli legător de cărţi, ce l-au adus din Blaj şi l-am dat la sfânta bisărică schitul Măgura Ocnei, spre pomeneri şi spre ertare păcatelor şi spre odihna sufletului meu ; de care să nu fii volnecu a-l strămuta de la această sfântă bisărică sau vende sau a-l schimba cu alte cărţi, să fii afurisăt şi blăstămatu după cum arată mai înnainte. Sau şi cel de l-a cumpăra să fei afurisăt şi blăstămat de 318 sfinţi părinţi, ce au fost la săbor[u] din Nechie[a] şi de toţ sfinţii şi rugăciune[a] lui în zădar să s[e] facă cătră Dumnezău. Şi l-am cumpărat la anei de la Măntuitoriul nostru Is[us] H[risto]s 1803'' [1].

In schitul din Măgura Ocnelor, cu hramul Bunei Vestiri, a[l] mânăstirii Sf[ântului] Spiridon din Iaşi, la 1809, pe vremea ocupaţiei ruseşti, avea ca stareţ pe ieromonahul Ioanichie sub a căruia ascultare stăteau : ieromonahul Ghenadie şi monahii Atanasie, Visarion, Ioanichie şi Nicodim, toţi moldoveni [2]. Curios că printre aceştia, nu dăm de Iacov, care după actele schitului îl vom afla atât de legat de el, încă din 1803 [3].

In vremea aceasta la poalele Măgurii era înălţat un alt sfânt locaş, care, după cum vom vedea, va da mult de vorbit credincioşilor din Tîrgu Ocnii şi prin urmare în legătură cu schitul nostru. Noua biserică pare a fi fost zidită cu mult înainte de primăvara anului 1810, de oarece la această dată primea dăruiri. O însemnare ne vorbeşte astfel : ,,Această sfântă carte s'au cumpărat de giupânu Ioan a Ilencăi înpreună cu maică-sa şi cu soţie sa la Sfântă Troiţa în Gura Slănicului. Cine s'ar scula să o fure sau să o vănză, să fie supt blestemul Troiţei, iar neamul lui să fie întru pomenire de veacii veacului. S'au cumpărat la let 1810 Maiu, 16. Erei Apostul'' [4].

Scrisul preotului Apostul de pe o altă carte nu ştir-

1. Astăzi această carte cu toată afurisănia dăruitorului aparţine bisericii din Gura Slănicului.

2. *Arhivele Basarabiei*, an III (1931) Nr. 2 pag. 76.

3. vezi Anexa IX.

4. Astăzi această carte se află în biserica satului Tiseşti, din vecinătate, alcătuind o parohie cu Gura Slănicului.

beşte întru nimica amintirea, care ne interesează, ci din potrivă, întregeşte şi lămureşte. El sună aşa : „Această sfântă ivanghelii s'a cumpărat di dum[nea]lui giupănul Brătilă Role [?] ot Tărgul Ocni şi s'au dat la bisărica, ce esti suptu po[ali]le Măguri, ci să numeşti [h]ramul Sfânta Troiţă, să fie ocină şi veşnica pomeniri în veci de veci. Iar ci[ne] s'ar ispiti să o vănză sau să [o] furi, să fii suptu blăstămul Domnului Isus H[risto]s ş'a Precuratii Maici sali Precistii şi a tuturor sfinţilor pări[nţi] şi a celor tri[i] suti optusprăză[ci] sfinţi părinţi dila Nicheia şi suptu blăs[tămul] Sfintii Troiţă. Şi pi mini si pi soţiia me, Domnul să ni miluiască şi pi fii mei. Erei Apostul 1810 Iuni 1" [1].

In ce împrejurări se ridică noul locaş? Dacă nu putem avea anul ,în schimb într'un act al schitului, ni se dau toate lămuririle în ce chip a luat fiinţă. Intr'acesta se scrie „că acea biserică s'au zidit cu blagosloveniia slobozită de răpos[atul] episcop Gherasim [2], prin osteniala arhimandritului Iacov, fostulu atunci igumen schitului Măgura, cu agiutoriul a multora di[n] neguţetorii Tărgului Ocnelor şi a şărgăilor Ocnei, carii au dat şi locul pe care s'au zidit biserica din moşiia Domniască, şi că, au agiutat la cheltuiala, ca să le zidiască biserică de mir, după zapisul ce s'au dat la mâna şărgăilor de cătră numitul arhimandrit, adiverind, că biserică de mir au zidit, dar cât va avea viiaţă, să şadă şi el acolo, fiindu-i cu greutate la schit pentru slăbiciunea bătrâneţelor" [3]. Mai târziu arhimandritul Iacov şi scrie : „Eu sânt începătoriul [4].

Trebue însă, a avea o deosebită luare aminte, a condiţiilor în care s'a zidit această biserică. Deşi cu aşezarea ei sta la poalele Măgurii, totuş era ridicată pe „moşie domniască" şi nu pe acea a epitropiei Sfântului Spiridon. Fiind biserică de mir, cădea sub oblăduirea episcopiei de Roman; iar arhimandritul Iacov, ca un ostenitor ce fusese la această ctitorie a negustorilor şi şărgăilor din Târgu Ocnei, căutase să'ş asigure liniştea bătrâneţelor până la sfârşitul vieţii sale, aci în vale într'o casă făcută tot de dânsul cu acest prilej, nu de-

---

1. Insemnare făcută pe evanghelia de Sibiu din 1806 a bisericii pomenită
2. Episcop de Roman 1803—1826.
3. Doc. Fund Culturale Mihail Kogălniceanu, vezi Anexa VIII.
4. Idem Anexa I.

parte de târgul cu multe înlesniri, pe care nu le-ar fi avut acolo sus pe Măgura.

Ceva mai târziu arhimandritul Iacov, căută să rămâe această strădanie a sa spre pomenire veşnică, ca a unui adevărat ctitor. Pe o pânză [1] puse să i se facă chipul însoţit de următoarea însemnare : „Această sfântă biserică este făcută cu toată cheltuiala părintelui Iacov arhimandrit şi cu cei ce s'au milostivit [a] ajuta, ctitor 1820 Dechemv[ri] 3, arhim[andritu] Meletie, prez[vitera] Ilinca, Safta, preot Ioan".

Prin urmare anul 1820, nu este acela al zidirei, ci al zugrăvirii tabloului, dată care a făcut pe cei de mai târziu, cu prilejul unei mari reparaţii s'o ia drept început.

Pe mineiul Martie găsim însemnarea „de când au tunat fiind so[a]rile amiazăzi Joi 1831 Mart 11" [2].

Printre actele schitului, dăm şi de scrisoarea pitarului Ioniţă către arhimandritul Iacov — însă fără dată — „prin care-[l] înştiinţază, că-i trimete cartea boerilor epitropi ai Sfântului Spiridon din Iaşi — înpreună şi o copie di pe hotarnica moşiei, cum şi carte către ispravnicii de ţinut[u] Bacăului pentru Coman pietrariul. Şi nădăjdueşte, că să va isprăvi". Iar privitor la „cantariul din Târgul Ocnii, să pue să să strige, şi asupra cui va rămîne cu preţ mai folositori, să ia banii şi să-i triimată, cum şi numele scris, ca să-i trimată cartea boerilor epitropi de stăpânire" [3]. Ceea ce însamnă că schitul din Măgura se bucura de milă domniască a lua zeciuială din cântarul Târgului Ocnii.

Totuş arhimandritului Iacov, nu i-a fost dat, ca să-ş petreacă după dorinţă ultimele zile cu pace. La 25 Septemvrie al anului 1830, ca un „nacialnic" ce era al schitului Măgurei, primeşte un „răvaş dela banul Dimitrachi Hartulari", prin care „îl sfătueşte ca să nu supere pe vechilul trimis de prea sfinţia sa Sardeon Varlaam" egumenul Sfântului Spiridon „şi pe alt preot venit atunci cu dînsul. Ci după poronca ce i-au adus, să-i dee toată zestrea monastirei în mână pe număr, fără a să amesteca mai mult de cît să-ş caute de bătrâneţă în odihnă" [4].

1. Acest tablou se păstrează în biscrica din Gura Slănicului.
2. Proprietatea schitului Măgura.
3. Doc. din arhiva Fundaţii Cult. Mihail Kogălniceanu, v. Anexa VIII
4. In acelaş loc, v. Anexa VIII.

Aceasta ne dovedeşte, că Epitropia Sfântului Spiridon dela Iaşi, simţise, că el nu mai este în stare a supraveghea interesele schitului, mai ales că şederea îi era în vale, şi atunci ca măsură prevenitoare i se trimise un vechil însoţit şi de preot. Ceea ce ne arată şi mai mult, că schitul ajunsese a fi locuit acolo sus poate numai de 2—3 monahi, fără a avea şi un preot pentru săvârşirea sfintelor taine, Iacov nemai fiind în stare. Totuş la 26 Septemvrie acelaş an şi ,,acelaş boeriu'' înştiinţează pe arhiereul Sardeon, că ,,orânduitul Isaia debea au putut îndupleca pe arhimandritul Iacov'', ca să se supue poroncii prea sfinţii sale şi că ,,au făcut catagrafie averilor schitului''. Şi chiar dânsul dă răspuns banului Dimitrachi Hartulari, că ,,pentru zestrea sfântului schit după poroncă'' ,,li-au dat toate pe mâna ierodiaconului Isaia, ca să aibă supt purtarea sa de grijă pentru cele mişcătoare şi nemişcătoare''. Insă dânsul ,,ca unul ce au fost începătoriu, să-ş aibă odihna bătrâneţelor pînă la sfîrşitul vieţii sale'' [1].

In acelaş timp şi ierodiaconul Isaiia, printr'un deosebit răvaş, înştiinţează pe vlădica Sardeon, că ,,sosind la locul rânduit, înpreună cu banu Dimitrachi Hartular'' la sfaturile acestuia bătrânul supuindu-se s'a ,,făcut catagrafie de lucrurile ce s'au aflat la biserica din deal cît şi la cea dela vale pentru cele mişcătoare şi nemişcătoare, care izvod iscălit de numitul boier şi de Isaia l-au triimis prea sfinţiei sale, ca să-l vadă''. Apoi mai adaugă, că ,,dintr'altele n'au vrut — bătrânul — să mai arate nimic'', căutând a mai lămuri pe Vlădica şi cu alte lucruri în afară de catagrafie. Aşa spre pildă ,,pentru vitele arătate prin izvod, fânu nu este de ajuns, că sânt numai trei stogurele, căci s'au făcut foarte puţin în anu acesta. Cinci boi mari sînt bătrâni fără dinţi''. Şi se roagă a i se ,,da, blagoslovenie a preface moara [căci] este străcată şi nu am, cu ce o drege, la biserici dascali nu sânt, că şi de s'ar găsî nu am cu ce-i ocroti, pentru că bătrânu nu voeşte să dei nici o para''. Totuş ca încheiere, nu uită a scri adăugând ,,triimăt preasfinţiilor voastre patru caşi, pe care mă rog, să fie priimiţi şi mă [mai] rog să am ertăciuni, că nu am putut găsi nici hărzoabe [2] acum în grabă, dar mă voi sili a găsi'' [3].

1. In acelaş loc, v. Anexa VIII.
2. Hărzoabe cu păstrăvi alumaţi.
3. Doc. din arhiva Fundaţiei Cult. Mihail Kogălniceanu, v. Anexa II.

Isaia nacialnicu, nu împlinise bine două luni de când venise ca nou orânduitor, că e nevoit a-ş dobândi o mărturie de la ,,lăcuitorii din Târgu Ocnii, neguţitori şi birău cu toţi şargăi Ocnii'', cum că ,,cu starea de stăpănire s'au arătat cu bună purtare ,,a bunelor năravuri celor cu blândeță cătră toţi supuşii şi poporenii sfinti biserici a Măgurii. Noi toți iscăliţii îl mărturisim şi îl adeverim de cucernic om; iar pentru neînfrânările şi catigoriile ce s'au făptuit, aceste toati prin preotul Ioniță s'au făcut puind şi pe alții la cali, ca să-[i] facă rău, precum şi altile pentru izgonirea sfinții sale, toati aceste dela numitu preot au fost, arătând nesupunire sfinții sale nacialnicului, vroind a arăta ,,neadevărul a lucrurilor sfintii biserici a Măgurii. Şi cunoscînd noi această neplăcută urmare a preotului ,,am dat această mărturie a noastră la mâna sfinţii sale părintelui Isaie nacialnicului, ca să-i fie spre îndreptare înainte a prea înalt[ei] stăpăniri'' [1].

La 26 Noemvrie însă, protopopul Teodor înaintează episcopului de Roman un raport prin care arată ,,cum că la biserica de lîngă Târgul Ocnelor cu hramul Sf[intei] Troiţe, ce este supt dialul Măgurei, au tăbărît ierodiaconul Isaiia, ce s'au fost rânduit dela Sf[ântul] Spiridon cu orânduială de egumenie asupra averilor schitului Măgurei, având cu sine şi doi monahi, unde după multe răsipiri, ce ar fi făcut, ar fi luat dela bătrânul Iacov câteva lucruri din strae, prădând şi din biserică o cruce înbrăcată cu argint şi cu pietre şi o coroană de argint poleită cu aur'', însă de un altul pe care ,,numitul Isaia n'au păşit să-l caute'' [2]

Iar bătrânul încă se plânge printr'o deosebită scrisoare, că i s'a trimis ,,pe ierodiaconul Isaiia de către vlădica Sardion Vărlaam, ca să-i fie spre agiutoriu'' însă ,,au tăbărît cu totul la acea biserică depărtând şi preotul de mir, slujitoriul bisericii şi puind pre altul văduvoi, ce l-au adus cu sine''. Iar dânsul încă ,,i-ar fi arătat, că acea biserică, n'ar fi supusă Sfântului Spiridon, [şi] nici [nu] vroeşte, ci după răposarea sa să rămâe sfintei episcopii'' [3].

In dihonia aceasta ce intrase între feţele bisericeşti, nu

1. In acelaş loc, v. Anexa V.
2. Idem, v. Anexa VIII.
3. Idem.

scapă a fi întrebat, ca să se cunoască tot adevărul, şi ,,cămăraşul ocnelor Grigorie Alecsiu". El răspunde vlădicăi Sardeon, ,,pentru ierodiaconul Isaiia, carele după cererea arhimandritului Iacov, igumenul dela schitul Măgurei s'au orânduit cu însărcinare de a-i fi agiutor aflându-să la slăbiciune de bătrâneţe". ,,Pentru jaloba", ce s'ar fi trimis episcopului de Roman din partea şargăilor Ocnei împotriva ierodiaconului ,,că ar fi izgonit pe preotul Ioniţă din slujirea bisericii, cercetând pe şargăi, ei s'au apărat că n'au nici o ştiinţă". Şi că ,,însuş preotul — declară — nu că i-au zis nici odată să să depărteze de biserică" [1].

La 16 Dechemvrie 1830, din porunca episcopului de Roman protopopul Teodor face din nou o catagrafie ,,la schitul Măgura, de vitele ce s'au găsit, cînd au fost mers ierodiaconu Isaiia, şi câte au fost vândut precum şi de alte producturi ce au fost şi câte nu s'au găsit" [2].

Lucrurile, totuş nu se puteau potoli. Rudele bătrânului erau prea interesate de dreptul pe care şi-l legase de noua biserică zidită, cum şi de întreaga avere a schitului de ale cărei beneficii nu erau străini. Ar fi vrut ele, ca bătrânul să fie sprijinit în ceea ce priveşte partea duhovnicească, dar în cea materială să aibă mână liberă şi după a sa socotinţă s'o conducă.

De aceea şi vedem că ierodiaconul Isaia mai are încă de pătimit din partea lor. Aşa dintr'o scrisoare trimeasă după 14 Dechemvrie vlădicăi Sardeon, se plânge : ,,Foarte mult am fost batjocorit de către neamurile bătrânlui cum şi de către bătrânul în toati chipurile, cum le-a venit la gură mai scârnav". Apoi continuă scriind : sosind ,,Iftimii cu hârtiile" m'am bucurat foarte tare pentru milostivirea preasfiinţilor voastri, ci s'au răvărsat asupra ticăloşii mele". M'am dus ,,la iromonahu Calinic arătându-i hărtia aceia ci i se poronce de cătră înalt preasfinţiilor voastri. Şi deodată s'au făgăduit că va urma întocmai după cuprindere". Dar ,,n'au trecut multă vreme şi ducându-se el la protopopul Teodor, a arătat cele ci [i] s'au poroncit de către înalt preasfinţiilor voastri. Şi luând pe protopopul dinpreună cu Petrachi — nepot bătrânului — şi du-

1. Idem.
2. Idem.

cându-să la di[a]l pe la mez[u] nopții și întrându ei la bătrânul au găsît pe preot[u] Ioniță" alt nepot. „Și s'au sfătuit cu toții [în] ci chip ar pute să facă, ca să mă izgonească cu totul și de jos și de sus zicând bătrânul, precum că am bani. Și Calinic au răspuns, că și el puni 300 lei spre ajutoriu pentru ca cu totul să mă răpui. Drept aceste[a] eu n'am auzit cu urechile mele, ni[ci] n'am văzut cu ochii, pentru că pe mini m'au izgonit sărindu bătrânul cu ciomagul dinpreună cu ne[a]murile lui asupra me cu gălceavă mare. Drept 3 lovituri i-au dat lui monah[u] Iftimii, de faț[ă] fiindu și eu zicând așa" „precum că ei sânt stăpâni, pănă în zioa de astăzi. De poronca prea sfinților vo[a]stri nu vor să știi". „Așa eu văzând o gălceavă ca aceia, foarte tare m'am spăimântat și am dat loc mănii, temându-mă, ca nu cumva să mi s[ă] întămple vreo primejdie". „Deci mergînd la Petrachi, am cerut condica să mi-o dei, iară el s'au apărat precum că nu este la el zăcând ,că ar fi dat-o la Calinic. Așa ducându-mă eu la Calinic, am cerut-o dela dănsul; iară el s'au apărat precum că [nu] esti la dănsul. „Deci... fac știut precum că ei cu toții s'au unit. Pentru aceasta rogu mila a înalt preasfinții lor vo[a]stri, ca să mi să triimată o carte poftitoare cătră dum[nea]l[or] ctitorii acelui sfănt lacaș anume: poroșnic Ioan Gheorghiu, sărdariu Iordachi Lascar, căpitan Stoica Neculau, ca să-mi stei mână de ajiutoriu de a afla toată zăstrea mânăstirii și aflăndu-o toată cu amăruntul și mai lămurit, să vă pot înștiința". „Al doilea mai arăt „că eu mă aflu cu șădere la săchelar Iordache Șendre din Târgu Ocnii, pentru că mă tem a mă sui sus la schit, ca nu cumva să pătimesc vreo primejdie dela dînșii pentru pizmuire ci o văz că urmez asupra me, întru carile și călugărițile să află acolo, carile sănt știuti de preasfinții lor voastri. Pentru cari nici pravila nu iartă de a șăde parte bărbătească cu parte femeiască" pentru care lucru „nici chilii nu sănt de ajuns, unde să mă pot ocroti cu oamenii mei".

„Iarăș mă rog pentru o carte poroncitoare asupra schitului mănăstirii, ca să-mi dea toată ascultarea ce cuviincioasă" [1].

Ierodiaconul Isaia însă, nu să mulțumește cu atâta.

---

1. Idem, v. Anexa V.

Simte de a lui datorie, ca să facă cunoscut epitropiei Sfântului Spiridon, toate acele lucruri necunoscute până la el şi pentru care trecute cu vederea mai târziu ar fi trebuit să răspundă de ele. Şi să roagă, ca să trimată poroncă, să să cerceteze pentru aflarea adevărului şi în ce stare să află schitul. Şi că arhimandritul Iacov ar fi arătat ,,vlădicăi'' cum că zestrea schitului, să află numai trei pogoane vie; iar el ar fi aflat un opis, care mai cuprinde alte trei pogoane vie tăgăduite. Şi că pentru cruce şi coroană cu adevărat s'au furat, dar că întrând cu iconomisitoare cercetare, se vor putea găsi tăgăduite de numitul igumen. Şi că documenturile de milă [domnească] i li-ar fi cerut, însă ,,i-ar fi răspuns, că le-au luat, Turcii în vremea răzmiriţii'' [1].

Altul care mai purta grijă de averea schitului era ,,Iane vel căpitan''. Acesta caută a aduce la cunoştinţa vlădicăi Sardeon Varlaam ,,diata ce au făcut arhimandritul Iacov, când au mers cu catagrafia la biserica Sfintei Troiţe de l-au întrebat câţi scutelnici are [de] a[i] monastirei''. Şi ,,poftindu-l a doa zi dinpreună cu ceialanţi adunaţi au stat faţă la facerea dieţii'' în care trebuia să arate ,,de unde are a lua''. Şi ,,ar fi făcut şi Sfântului Spiridon parte 5000 lei afară de vite şi cai. Şi că ceialanţi bani 15.000 lei ar fi toţi în mâna nepotului său Petrachi. Şi fiind rugat ca să fie şi el epitrop, au iscălit şi el în diată pe care ar fi dat-o bătrânul [tot] în mâna lui''. Deşi ,,împrotivitoriu'' acestui lucru sta ,,protopopul zicând că biserica ar fi închinată episcopii''. Prin urmare, spune dânsul ,,să scrie preasfinţia sa persoanelor cerşute întru a să arăta adevărul în frica lui Dumnezeu'' [2].

Cu începutul anului 1831, se alcătuesc din nou catagrafii ,,de toate lucrurile ce s'au aflat în biserica Sfintei Troiţă de supt poalele Măgurei Ocnilor în lăuntru şi în afară vite şi pâine şi altele şi pentru ce au fost după izvod şi cîte lipsesc dintr'însele mişcătoare şi nemişcătoare''. Cum şi un ,,izvod de lucrurile ce s'au aflat în sfântul schit la Măgura în biserică în lăuntru şi afară, vite, pâine şi altele mişcătoare şi nemişcătoare'' [3].

1. Idem v. Anexa VIII.
2. Idem.
3. Idem.

In 1832, poate către toamnă, Iacov fostul arhimandrit al Măgurii încetează din viaţă. Căci numai aşa ne putem lămuri, că pe dosul izvodului din Septemvrie 1830, ierodiaconul Isaia confirmă cu a sa iscălitură, că aşa precum este, l-a primit 1832 Noemvri[e] 27.

Despre personalul din schit în această vreme, nu dăm de cât de o însemnare făcută pe o psaltire de Iaşi, al cărei cuprins sună aşa: ,,Să să ştie de când au fost dascalu Iosif aice în Măgură l-a anul 1833 Martie 1". Acest dascal poate să fie ,,Iosef ieromonahul" [1]. Iar lui Isaia pare a-i fi încetat însărcinarea de nacialnic al schitului fiind înlocuit cu Nicodim.

După cum am văzut în urmă ,,toată averea pomenitului arhimandrit" Iacov ,,după moartea sa — încă din 1803 fiind — dănuită mănăstirii Sfântului Spiridon", rudele sale nemulţumite de aceasta, căutau să-ş însuşască din gospodăria lui, de pe când el era în viaţă. Pote se răsgândise asupra daniei pe care o făcuse. Altfel nu putem lămuri amestecul rudelor. Căci din partea judecătoriei fiind însărcinată o persoană spre cercetare ,,au descoperit că următoarele, adică; una caldare mare de aramă, una mijlocie, tot de aramă, ,,una mai mică", de asemenea, două tingiri mici, una tavă, un ce[a]un, un topor, una bardă, o cuţitoare, una păreche fiară de plug, o ,,scoarţă bună, una mai veche, un lăicer, dou[ă] arte[?] vechi, şapte perne cu lână şi-o vacă cu viţel", toate acestea se aflau ,,luoate di preotul Ioaniţ, nepot răp[o]s[atului] arhimandrit încă dela 1832, cînd au şi răposat'; iar ,,o căldare de rachiu ca di şasă vedre, se afla la Petrache-Muşat şaugău, măcar că pentru ace căldare ar fi vroit a unelti chipuri, ca să rămâi cu ea". Insă ,,s'au dovidit că [şi] aceia fusese a răposatului" [2].

Epitropia Sfîntului Spiridon însă, abia în luna Fevruarie din anul 1834, începe a urmări pe cale de judecată, ,,pretenţia di a trage toati lucrurile rămase a trecutului din viaţă, după un izvod, ci ar fi [fost] la dum[nia] l[ui] sardar Iordache Lascar ,,după înscris aşăzarea, ci ar fi avut cu mânăstirea Sfântului Spiridon la 1803, Decemv[ri] 5".

,,Apoi fiindcă eromonahul Nicodim aflatul egumen la

1. Vezi cărţile schitului, Vieţile Sfinţilor pe Septemvri de Niamţ, din 1807.
2. Doc. din arhiva Fund. Cult. Mihail Kogălniceanu, v. Anexa IX.

schit prin raportu său ar fi înştiinţat, că schitul nu are în stăpânire — acea înscris aşăzare cu Epitropia — fiind [lucrurile] apucati di unii şi alţii, cere ca prin cercetare la faţa locului în fiinţa pomenitului eromonah, să să afli, de cine s'au luat lucrurile şi să strângă dându-se teslim (= predarea] pomenitului egumen din Hodol[?] ce de sine s'au lămurit". Deşi la 24 Mai „a anului trecut 1835, fiind complectul giudecător neîntregit, ca să să poată comandarisi un cilen [= o persoană] spre locala cercetare, pe dum[nialui] sărdar Ioan Joră̦şc" dânsul „n'au făcut nici o lucrare".

In 1836 April 25 „giudecătoria ţinut[ului] Bacău ia din nou în tractaţie della [=pricina] aflată la ea pornită din part[e]a epitropii Sf[ântului] Spiridon din Eşi prin otnoşenia [= raportul] — încă — din 23 Fevr[uar] a anului 1834.

In 1836, schitul din Măgura Ocnii avea pe cuvioşia sa eromonahul Calinic ca nacialnic. Acesta şi primeşte la 25 Iulie al anului pomenit din partea epitropiei Sfântului Spiridon, prin comisar[ul] Târgului o adresă, de arătare a numărului, luat dela cinst[itul] Departament din Lăuntru, ca să-i slujască spre apărare[a] dreptăţilor schitului. Iar puind la cale cele de cuviinţă, să raporteze Epitropiei „fără prelungire".

Abia către sfârşitul anului 1840 Dechemvrie 5, aceeaş, fiind înştiinţată şi de încălcările proprietăţilor schitului, e nevoită a scrie nacialnicului ieromonahului Calinic, atrăgându-i luare aminte asupra cuprinsului „pontului al 8-le din contractul alcătuirii ce avea cu Epitropia". După care era îndatoritor a stărui pe la toate instanţiile giudecătoreşti şi a sprijini pela toate instanţiile giudecătoreşti şi a sprijini cu toată sârguinţa dreptăţile schitului ce-i era încredinţat. „In urmare — scrie Epitropia — te vei şi înfăţoşa mai întăi la comisia rânduită spre hotărîtul moşiei Ocnii şi în puterea documenturilor să ceri a să statornici stăpânirea schitului asupra părţilor ce are din vechiu dănuite, asupra cărora au şi urmat stăpânirea neprihănită. Despre ispravă, îndată să raportueşti Epitropiei cu lămurire pentru fieşte care parte de loc". Intre care părţi fiind şi dania făcută de păhărniceasa Ruxanda Statiasa după zapisul din 1803, „ţi să scrie, ca să faci foarte cu amăruntul cercetare spre a dovedi, de cătră cine să stăpâneşte acest loc în puterea documentului, să stărueşti cătră comisie şi pe la locurile giudecătoreşti, ca să tragi în stăpânirea schitului cu

heiurile ce vor fi pe dînsul". Osăbit, ca ,,într'acesteaş documenturi, ce se dau sfinții tale- este şi un zapis din 1768 Iunie 26, privitor la un fânaț dat de Siderie-grecul pentru care sfinția ta ai arătat, că dela o vreme în coace s'ar fi stăpânind de către moşia Dofteana a dumisale... Nicolae Ghica cu nume de pravilă". Pentru aceasta iată ți se trimite adresul cu Nr. 308 către dum[nia]lui Ghica, la care mergând însuşi şi încunoştiinţ ndu-i împregiurările pricinei, vei cere punere la cale cu lăsarea în stăpânirea schitului a arătatului fânaț" [1].

Pentru dovadă în susținerea drepturilor schitului în faţa instanţelor cuvioşiei sale ieromonahului Calinic, i se dă deocamdată ,,noă bucăți documenturi", ce se aflau ,,în arhiva Epitropiei" ;iar mai apoi încă nouă bucăți, de a cărora primire iscălia Iancu Stamati, pe un perilipsis din 1841 Mart. 7.

Prin Iulie, acelaş an pomenit mai sus, să vede că săceta pusese pe grijă şi pe oamenii de prin părţile acestea. Printr'un deosebit raport ieromonahul Calinic da de ştiinţă Epitropiei ,,pentru lipsa de făn den pricina uscăciunii" şi cere ,,ca viteli schitului să le dea la o altă moşăe, unde va fi făn". I se răspunde că ,,nici una din moşăi n'are la a sa dispozăţăe, fiind toate date în posăsăe cu formalnice contracturi", dar că pe viitor pentru asemenea întâmplări ,,la înpliniria vadelii contractului" să se prevadă şi acest lucru.

Pe cazania de Râmnic din 1781, dăm peste scrisul unuia care însemna astfel : ,,1842 April 20, cu toată supunerea dumitali moş părinte Vasile săcheler [sic], să să ştie de căndu am fost la cumnatu Dumitrachi colcer [sic] [=culcer] îndosit de frica ereticilor la anul 1842 Noemvri 24".

Abia în 15 Mai 1843, se punea capăt procesului ce avea nacialnicul schitului Măgurii pentru lucrurile dosite de nepoţii răposatului arhimandrit Iacov. Pentru care cuvânt şi găsim la sfârşitul jurnalului instanţei judecătoreşti al acelei vremi următoarea încheiere destul de lămurită asupra pricinilor care dăduseră naştere unei neînţelegeri atât de îndelungată : ,,Drept aceia văzând giudecătorii, că s'au găsit lucruri de a numitului la însemnații mai sus — preotul Ioniţă, nepot răposatului şi Petrachi Muşăt şagău — în natură" în virtutea cuprinderii hârtii de danie a răposa[tului] arhimandrit din 1803, mânăs-

1. Idem.

tirea este „îndreptată a le trage în folosul ei toati acele lucruri, ci vor fi în natură să le iei în stăpânire fără a să mai înpotrivi numiţii cît de puţin. Iar care din aceste mai sus însemnate lucruri vor fi în natură, li vor plăti în bani cu preţ potrivit, ci se vor socoate că au făcut". „Dar fiindcă valoarea acestii pricine este competivă giudecătorii în numele pre înălţatului Domn, să porunceşte celor cu putere eczecutivă a aduce întru înplinre hotărîrea di mai sus, dîndu-se toate ucrurile în mâna eromonahului Calinic vichilul Epitropiei" [1].

Unui frate din schit mai tărziu, pentru ca să nu se uite, făcea următorea însemnare pe panahidă [2] de Neamţ: „Această panahidă esti afirosită di mine păcătosul, di Onisăi eromanahul sfântului schit Măgura Ocnilor cu hramul Buna Vestiri, iară di ar îndrăzni ciniva a o înstrăina să fie neertat di Maica Domnului şi di mine păcătosul 1852 Mai 8". Pe triodu din 1847 dela monastirea Neamţului cetim „Ştiut să fii de când s'au adus acest treod la anul 1854 Noemvre 20, di părinteli Isaiia [1] di la schitul Măgura ot Târgul Ocnilor cu cheltuiala sfinţii sale. Iară cumpărătoarea s'au pus din sat di cătră lăcuitori cari sănt.... [şi] au voit di au dat di bună voi. [Şi] s'au cumpărat [în] preţŭ[de] 150 lei", [iscălind] erei Dumitru Do[l]heuţ[?]" [3].

Şi în sfârşit pe un exemplar din Efem Sirul, aflăm, că a fost a Agafiei Şandru, pentru care însemna că-l are „dela fratele ei arhiereul Ghenadi Şandru la 1861 Ghenari [4], când au lăsat şi viiaţa aceasta vremelnică" [5].

Acestea sunt datele legate de sihăstria Măgurii. Ele ne dovedesc, încă de un cuib de anahoreţ, care odinioară în ceasuri de răgaz, din înălţime ameţitoare, puteau să se împărtăşască şi dânşii în a lor singurătate, de minunatele prive-

1. Idem.
2. de Neamţ, din 1848, a schitului Savu-Bacău.
3. Fostul nacialnic al schitului.
4. De pe cărţile bisericii satului Bogata de lângă Târgu Ocnii.
5. Inscripţia pietrii mormîntale, care se afla în preajma bisericii Sfântului Nicolae cel Sărac din Iaşi, astăzi dispărută, suna astfel: „Aice să odihneşti trupul arhiereului Ghenadie episcop de Tripolius, născut la 1807 Noemvrie 8 şi răposat la 1860 Decemvrie 30". Ceace ar dovedi deci, că însemnarea surori-sa e greşită, care probabil, că ţinea socoteală de ziua înmormântării şi nu de cea a încetării din viaţă.

lişti ale îndepărtărilor, sclipind în apus de văpăi de foc, în răsărit de geni de delicată lumină, iar iarna acoperite de nevinovata mantie a zăpezii. O prăpastie adâncă îi despărţea de orăşelul, ce se vedea jos sub picioarele lor, ca un furnicar de aşezări nevolnice omeneşti.

Schitu sau sihăstria Asăului.

In ,,Memoriu de starea bisericilor şi a parohiilor ortodoxe din judeţul Bacău" fiind vorba şi de acest schit, ni se dă lămurirea că : pe atunci — adică pe la 1765 — era o bisericuţă de lemn mai pe deal ceva, mai spre răsărit. In anul 1881, cînd am venit ca protoiereu, am aflat, că încă mai vieţuiau pe lângă acest schit vreo cinci monahi ; ni-am dus atunci şi i-am găsit în starea cea mai miseră" [1].

Lucru de căpetenie, ce se desprinde din spusele protoiereului de odinioară al judeţului Bacău, Th. Atanasiu, în al său ,,Memoriu", este cunoştinţa sigură pe care ni-o dă, că pe vremea lui mai dăinuia vechea aşezare monahală, ceva mai sus de biserica de zid de astăzi. Prin urmare departe ca la şase kilometri de satul Chiliile de pe Tazlău [2].

Se pune întrebarea, când ia fiinţă schitul de lemn de lângă apa Asăului, dela care ş'a primit şi numele, cu timpul, adunând în jurul lui câţiva monahi, cu cel mai bun gând al sărăciei de bună voie şi al proslăvirei lui Dumnezeu în minunată privelişte şi desevârşită singurătate?

Nu avem nici un act, care să ne vorbească despre începutul lui. Din trei date însă, care ne stau la îndemână, putem ajunge la încheierea, că chinovia sihaştrilor de pe apa Asăului, la 1760, trebue să fi fost alcătuită după toate rânduelile cerute de predania bisericii ortodoxe şi poate şi mai înainte de acest an.

Insemnarea de mai la vale făcută pe o carte bisericească, ne face a bănui totuşi începutul încercuit de cele trei date. Ea glăsueşte aşa : ,,Această sfântă şi dumnezeiască ivanghelie pren îndemnarea părintelui Varlam stareţ au cumpărat-o Iorest monah Cotfas cu a lui bani şi au dat-o aici la schitul

1. rev. *Biserica ortodoxă română*, an XIV (1890) Nr. 5, p. 370.
2. *Idem*, pp. 369—370.

Asăul, unde să prăznueşti Intrarea în Biserică a Presfintei Născătarei de Dumnezeu, ca să-i fie de pomenire, fiind şi eu călugărit aici şi aici să rămăe în veci. Iar cine ar răpi-o să o strămute cu gănd desăvărşit, să fie supt giudecata Maicăi Precurate Precisti. Amin. Let, 7270 [=1762] Noem[vrie] 29, 11 lei".

Insemnarea nu vorbeşte numai de dăruirea cărţii către sfârşitul anului 1762, ci ne prilejueşte a afla, că schitul avea de stareţ pe Varlam şi că monahul Iorest Cotfas a fost călugărit aici negreşit după statornica lui vieţuire în schit, care trebue să i-o punem cu cel puţin 5—10 ani în urmă.

-La 7268 [=1760] Dechemvrie 21, găsim că un oarecare David, vinde părintelui Vărlam Niculcescul — adică stareţului, — un apostol de Bucureşti din 1743, dreptŭ 60 lei, mai rămânându-i dator acesta cu 2 lei. Ceva mai târziu pe aceeaş carte şi monahul Iorest Cotfas arată, că a fost cumpărată „schitului de pe Asău" de el „ca să fie în veci neclătită de acolea" „dela acest sfânt schitu fiind stareţ ieromonah Varlaam, leat 1765".

Cine este Varlaam?

Mai întăi vedem că i se zice „Vărlam Niculcescul „trăgându-se prin urmare din neamul Niculcesc[1]. Dar n'am putea spune dacă din al cronicarului.

Cu metania va fi fost din mânăstirea Bistriţei de lângă Piatra Neamţului, care împreună cu Iorest va fi dat naştere celei dintăi închegări de vieaţă sihăstrească prin partea locului.

Avea oareşicare pregătire cărturărească, ştiind şi limba slavă. De unde dăm peste suretul de pe ispisocul slovenesc dela Gaspar Vodă, tălmăcit de el la 7273 [=1765], pe când deci era „nacialnicul sihăstrii ot schitului Asău" hrisov prin care se întărea tuturor nepoţilor şi strănepoţilor lui David, comisul, moşiile şi satele anume : Hălăşanii, Băranii, Sfeş-

---

1. La o hotărnicie a satului Biräeşti din ţinutul Bacăului, din 1 Februarie 1741, întâlnim pe „popa Vasile Neculcescu ot Vilţăneşti, Darie brat ego et tam [frate lui, tot de acolo] Ion Neculcescu ot tam" (Th. Codrescu, *Uricarul* XVII, p. 213) Să nu fie acest popa Vasile călugărul Varlaam, care intrând în monahism a trebuit să-şi schimbe numele?

canii, Lărbăneştii şi Bădicenii, de pe malul Bistriţei cu vad de moară în Bistriţa şi în Limpide [1].

Dăm datele de mai sus, bănuind a fi o oareşicare legătură dintre aceste proprietăţi de pe apa Bistriţei,cu mânăstirea Bistriţei, şi cu schitul Asău, care era ca metoc marei mânăstiri şi Varlaam ca traducător şi stareţ.

Schitul fiind sărac, în el se simţea nevoia cărţilor pentru slujba bisericească, fiind destul de scumpe pe acea vreme. Un penticostar de Bucureşti din 1743 este cumpărat ,,drept 10 lei schitului Asăului, în zilele preînnălţatei imperatriţii Ecaterinei a toată Rosiia la anii dela Hristos 1773 Mai 16 zile; fiind stareţ ieromonah Calistru''.

Negreşit, că traiul părinţilor era şi el destul de greu. Or fi dus lipsă de multe. Insuş sfântul locaş nu va fi fost înzestrat dela început cu toate lucrurile cerute de datina bisericească, iar cele care erau vor fi fost dobândite cu multă osteneală sau făcute de tot primitv. O însemnare de pe un mineiu de Rîmnic ne poate da o cât de ştearsă icoană a unei stări vrednică de singuraticii, care-şi găsiseră liniştea sufletească în acest colţ de ţară departe de lume, împlinind unele lipsuri din mila credincioşilor. Ea glăsueşte astfel: ,,[Această] cartea, ce să cheamă Meniiu s'au cumpăratŭ de mine smeritul ş[i mult]tŭ păcătosul şi mai micul... [t]uturor ermonah Is[a]iia stareţul [şi l-au dat] la sfănta săhăstrie Asăul. Insă 13 lei au fostŭ a răposatului monah Paisie'', [i]ar 14 lei i-amŭ agonisit eu smeritul cu milostenie di pi la pravoslavnicii creştini, cene cătŭ l-au îndurat Dumnezeu; un]ii] pentru.... sufletele lor şi a părinţilor. Şi am datŭ de tot bani pe meniiu 22 lei. Şi l-am aşăzatŭ aice la sfănta săhăstrie pe Asău, unde este hramulu di să cinsteşte şi să prăznueşti Intarea în be[se]recă a Presfintii Născătoarii de Dumnezeu şi Purure Fecioarii Marii, ca să fie în veci, vecinică pomenire tuturor celora ce au ajutorit şi au miluit la sfănta carte aceasta. Şi am pus-o la sfănta săhăstrie, ca să fie în veci nemutată şi nestrămutată de nime, iar cine s'ar scula să o fure sau să o strămute de aice dila sfănta săhăstrie, să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu şi de Precurata Maica sfinţii

---

1. C. A. Stoide şi Constantin Turcu, *Documente şi regeste din ţinutul Neamţului secolul XVII* vol. II Piatra Neamţ 1934/35, p. 8.

sale şi de 12 apostoli şi de cele 7 săboară şi de sfinţii părinţi 318, di la săborul Nichii. Şi am cumpărat-o dila Toader dascal ardeleanŭ veleatul 1780. Şi mă rogŭ tuturor fraţiilor voastră eu ermonah Isaie, care m'am iscălitŭ cu cartea aceasta, care preoţi ve veţi întâmpla în urma me, să mă pomeniţ şi pre mine pă păcătosul".

Se punea atâta blestem, pentru că şi osteniala cumpărătorului fusese mare precum şi credinţa nestrămutată în puterea Acelui al cărui nume sta ca o chezăşie neadormită pe buzele fraţilor de singurătate şi de încordare către o nădejde a vicţii de dincolo.

Datorită catagrafiei din 1809, făcută sub ocupaţia rusască, cerută tuturor eparhiilor de mânăstirile şi de monahii pe care îi au, putem şti că „în schitul Asău cu hramul Intrării în biserică al eparhiei, „Romanului, avea de slujitori pe ieromonahul Mihail nacialnic [pe] preotul Vasile Lupan ispitelnic" şi pe monahii Cozma, Manasie, Spiridon, Efstatie şi Isaia, toţi moldoveni. [1]

După ocupaţie prin preajma anului 1816, dăm oarecum şi de hotarele pământului pe care se afla aşezat schitul, de încălcările lor şi de pătimirile stareţului care trebuia să stea veghetor neadormit împotriva răzeşilor vecini. O însemnare cu totul neobişnuită prin cuprinsul ei, făcută pe o carte bisericească, ne desvălue măcar ceva din vieaţa acestor pusnici din Asău, aşa de puţin cunoscută şi poate pentru totdeauna măcinată de trecut, fără urme. Se mai vede după aceea, că pe vremea aceasta schitul va fi avut şi ceva venit, de oarece era în stare să-şi cumpere cărţi şi să poarte un proces cu răzeşii zece ani pentru pământ.

Insemnarea povesteşte că: „Acest Fteodor Studit s'au cumpărat pre drept bani a[i] schitului Asăul, unde să prăznueste Intrarea în bisărică. Şi s'au văndut o vacă cu viţăl drept doazăci de lei ce-au fost dat ace vacă de pomană la schitu Asăul de părintele egumen chir Zaharie, când au fost egumen la mănăstire[a] Tarcăul şi iconom au fost părintele Ga-[v]ril năcialnic acestui schit, de s'au scos de supt înpresurare răzăşilor de Comăneşti. Şi hotarŭ Asăul[ui] s'au găsit în hrisoavele mănăstirii Berzunţ [?]. Şi pre-l noge [?] îl supăr în

1. *Arhivele Basarabiei*, an. III (1931) Nr. 2 pag. 78.

obârşie şi de acolo spre răsărit cum scriu hotarnicile mănăstiri. Şi aşa s'au luminat hotaru Lucăceştilor, numile au rămas înpresurat de răzăşii de Moineşti din vărful Osoiului la vale n'au urmat după hrisov[ù] mănăstiri[i] dănd răzăşi[i] ruşfet la hotarnicii.... lui Baloş. Şi această carte, să nu să strămute dela schit în veci; iar cine s'ar ispiti să o mute, să fie supt canonu Precistii [1]816 Iule 20. Şi am scris eu Gavril ermonah şi nacialnic schitului Asăul, fiindcă eu m'am şi giudecat cu răzăşii pentru schitu Asăul zăce ani".

Spre 1820, părinţii din sihăstria Asăului se gândesc de a avea un sfânt locaş de zid. Ostenitorii erau: stareţul acelei vremi Ghenadie cu monahu Visarion Bănţul, ,,iar stăpânitoriu şi ctitor mari stariţul" părintele egumen chir Zosima dela Bistriţ[a]". Rândurile care ne vorbesc de această nouă prefacere în vieaţa schitului nostru sună aşa: ,,Această carti ce să numeşti triodion înpreună cu strastieriul lui mi l-au dăruit prin nevrednică duhovnicie me dum[nea]lui vamişul Lupul dela Târgul Frumos. Şi l-am dăruit şi eu la schitu Asăului, ci este zidit de iznoavă de piiatră a mânăstirei Bistriţii, ca să fie pentru pomenire dumisale şi a nevredniciei meli. Şi nimine să nu fie volnic a-l strămuta de acolo dela schit în veci. Iar cari s'ar ispiti a-l înstreina numitul acesta triod ori strastieriul lui, să fie supt blestemul Precistii hramului de acolo. Şi mi-am pus numile, ca pe cine a rândui Dumnezeu rugătoriu la acest schit, să ne pomeniască, Ghenadie ermonahul nacialnic acelui schit, ce am fost ostinitoriu şi silitoriu spre zidire acestui schit din temelie lui înpreună cu monahul Visarion Bănţul; iar stăpânitoriu şi ctitor mari stariţul nostru părintele egumen chir Zosima dela Bistriţ[a] ţinutul Niamţului 182[3 ? sau 1] Mart 26".

Abia în 1832, de peste graniţă, părinţii puteau a-şi aduce din Sighişoara şi un clopot mai mare pentru ale lor rugăciuni depănate după tipic. Inscripţia lui sună:

ѠѢЄДЄНИ PER FRIEDRICUM ЛOOTZ SCHAESBVRG[1], 1832.

Prin legăturile pe care le aveau slujitorii schitului şi nevoinţele în care se străduiau a ţine buna orânduială în cele bisericeşti, stârneau bunavoinţa pentru ajutorare. Şi mulţi din

---

1. Schaesburg = Sighişoara.

monahii marilor mânăstiri ş'or fi îndreptat gândurile pline de dragoste frăţească către sihăstria de pe Asău, care în ale lor popasuri le va fi dat clipe de neuitată plăcere şi reculegere. Pentru aceasta fraţii din mânăstirea Neamţului, caută a trimite aici, un rând de mineie de Râmnic, ce fuseseră mai înainte ale „obştii stareţului Paisie". După dobândire ostenitorii au căutat şi ei a însemna: „Acest menei luna lui Avgust împreună cu cele unsprăzece meneia dupre cum îndărăpt arată, s'au afe[o]resăt şi s'au agonisit sf[ântului] schit Asăul prin osârdia şi ostineala cuvioşiilor sale Nifon — ieromonahul şi S[illegible]iian monah hănganii din sf[ânta] mănăstire Hangul, ca să fie spre a lor şi a tot neamului lor vecinica pomenire. Iar cine ar îndrăzni a-l înstreina dela numitul schit, să fie supt neiertat canon pănă cînd îl va întoarce iarăşi la numitul schit înnapoi. Toate meneile aceste s'au adus la sf[ân]t[ul] schit în anul 1835 Noemvrie 20".

Cartea lui Efrem Sirul aşa de minunată pentru desfătare sufletească în singurătate era dăruită „de păr[intele] arhimandritul şi stareţ al sf[i]nt[ei] monastiri Neamţului şi Secului chir Domitiian". Iar monahul Pafnutie scrie mai departe: „eu... mergănd la sf[înta] mo]nastire] Neamţului o am cerut în dar precum s'au însemnat şi am lăsat să fie deapururea la sfân[tul] schit Asăului şi primind cinci lei dela părintele Iosaf schimonahu, adecă căltuiala [sic] me. Iar de va îndrăzni cineva a o înstrăina să fie străin de Hristos şi neertat".

Stareţii sau nacialnicii acestui schit ar fi:

Varlaam Niculcescu	1760—65.
Calistru	1773 Mai 16.
Isaiea	1780
Mihail	1809
Gavril	1816 Iule 20, care va fi fost zece ani
Ghenadie	1820
Ioasif poate	1830 [?].

Schitu dela Capota, moşia Gropile.

Acesta ş'a luat începutul după 14 Septemvrie 1817 din dorinţa şi râvna svinţiei sale părintelui Sofronie ieromonah" care a voit numai de cât „ca să facă un sfânt schit".

Pentru care cuvânt a cercetat şi a întrebat ,,pe toţi răzeşii, ca să-i dea un loc cuviincios de a face schit''. Iar oamenii spun cu însăşi gura lor : ,,Sfătuindu-ne şi noi toţi, i-am ales o parte de loc la capul moşiei noastre la Capota despre miaza noapte din delniţa Eloaei în sus''.

Deci ,,după ce s'au văzut de numitul părinte — locul — şi mulţămindu-să şi plăcându-i'', răzeşii i-au făcut una sută stănjini în curmeziş'', ca să fie ,,pomeniţi la sfântul schit, ce să va face'', iar pe urmă i-au mai văndut şi cu bani una sută patruzeci stănjini curmezişu cu tocmală căte cinci lei stănjinul, ceea ce a făcut şapte sute lei, bani pe care i-a şi dat părintele Sofroniei în mâna răzeşilor.

Părţile vândute de ei le aveau ,,de baştină dela moşii şi strămoşii'' lor, pe ,,care-i vom arăta pe urmă — spun ei — cu punerea numelui fieşte carele din ce bătrăni să trage'' ; iar părintele Sofronie avea a le stăpâni ,,în toată viaţa sa'' fără de nici o supărare de cătră nici unul din răzeşi, cum şi ,,după eşirea din viaţă, rămănând iarăş în voia svinţiei sale''. ,,Şi spre încredinţarea acestor mai sus scrisă — adaugă ei la urmă — carii am ştiut carte am iscălit, iar carii n'am ştiut carte am poftit pe scriitor — pe Ciornei Popovici — de ne-au pus numele şi noi am pus degitile poftind şi pe alţi cinstiţi boeri şi neguţători şi oameni de cinste carii s'au întămplat faţă de au iscălit''.

După încheierea actului ,,postelnicu Dimitrie sin Chiriţa dinpreună cu soţia sa Maria, pentru pomenirea lor şi a neamului lor, găsesc cu cale să facă şi ei danie 15 stănjini sfântului schit, ci cu vrerea milostivului Dumnezeu şi a preaosfinţiilor voastre blagoslovenie are a să faci prin osărdiea ai noştrii răzăşi şi prin a sfinţii sale iermonahului Sofronie'' scrie el. ,,Şi spre a să păzi această danie a noastră s[fântului] schit atât de noi cât şi de tot niamu nostru am întărit însuş cu iscăliturile noastre''.

Schitul în adevăr a luat fiinţă şi a dăinuit — după spusa oamenilor — până mai în zilele noastre, fără însă a cunoaşte măsura strădaniei ieromonahului Sofronie, vieaţa acestuia şi mai ales aceea a schitului, a fraţilor monahi de sub oblăduirea sa.

Dăm mai la vale şi zapisul de danie a răzeşilor, în care se poate vedea numele fiecăruia cum şi partea de pe bătrânul din care se trăgea.

Do nmentul privitor la înf in area schitului de lângă satul Gropi.

Adică noi oamenii de moşiia Gropile i Capota din ţănutu Bacăului, carii mai gios ne vom pune numele şi degitile, adeverim cu acest încredinţat zapis al nostru, ci l-am dat la cinstita măna svinţiei sale părintelui Sofronie-ieromonah, precum să se ştie, că cu dorire şi râvna svinţiei sale ce ari, ca să facă un sfânt schit. Cercetându-ne şi întrebându-ne şi pre noi ca să-i dăm pe moşiia noastră vre un loc cuviincios de a face schit; şi sfătuindu-ne şi noi toţi răzeşii, i-am ales o parte de loc la capul moşiei noastre la Capota despre miaza noapte din delniţa Eloaei în sus, măsurându-să moşiia aceasta în sus pe vale partea ce o stăpânim cu toţii. In curmeziş s'au găsit doaî sute patru zeci stănjini pe drumul Cireşului în sus şi am pus doaă pietre hotară, una din gios de unde am purces întăi şi una din sus şi pănă în Stâncă şi s'au găsit doaă sute şapte zeci stănjini, şi iarăş s'au pus piatre hotară. Şi pe acest loc ce s'au măsurat şi s'au stâlpit precum mai sus s'au arătat, iaste şi vadu de moară în părăul Răcăciunului Mic şi un loc de crăcimă la drum în deal, care acest loc să numeşte Căpriiana de pe acest pomenit loc. După ce s'au văzut de numitul părinte şi mulţămindu-să şi plăcându-i locul, întăi i-am făcut noi una sută stănjini în curmeziş, ca să fim pomeniţ la sfântul schit, ce să va fa[ce]. Iar pe urmă i-am mai văndut şi cu bani una sută patru zeci stănjini curmezişu cu tocmală căte cinci lei stănjinul, carii s'au făcut şapte sute lei pe care bani i-am priimit acum în măinele noastre. Drept aceia de acum înnainte să fie volnic svinţiia sa numitul părinte a stăpăni acest arătat loc cu tot venitul, făcând şi sfântul schit, pre carele în toată viaţa sa, să aibă a stăpăni fără de nici o supărare de către nici unul din răzeş. Iară după eşirea din viaţă, să rămăe iarăş în voia svinţiei sale. Iar de s'ar întămpla, ca să facă cineva din răzeş vrea un feliu de supărare, unii ca aceia, să fie neertaţi de Domnul nostru Iis[us] Hs., cel ce au făcut ceriul şi pămăntul şi de a sa Maică Pururea Fecioara Marie şi de 318 sfinţi părinţi dela soborul Nicheii, şi de cei 12 sfinţi apostoli şi de toţi sfinţii. Partea lor să fie cu Iuda şi cu procletul Arie, lumina Raiului să nu o vază în veaci nici odinioară. Că noi am dat

drepte părţile noastre, care le avem de baştină dela moşiĭ şi strămoşii noştrii care-i vom arăta pe urmă cu puneria numelui fieşte carele din ce bătrăn să trage. Şi spre încredinţarea acestor mai sus scrisă, carii am ştiut carte am iscălit, iar carii n'am ştiut carte, am poftit pe scriitor de ne-au pus numele şi noi am pus degitile, poftind şi pe alţi cinstiţi boeri şi neguţetori şi oameni de cinste, carii s'au întămplat faţă de au iscălitu. 1817 Septemvri 14.

Eu Radul Mane din bătrănul Eloae am pus degetul în loc de pecete.
Eu Mihailă Manea tij din bătrănu Filip răzeş am pus degetul.
Eu Ioan Mane din bătrănu Costea răzeş am pus degetul.
Eu Procopie Manea răzeş din bătrănu Eloae am pus degetul.
Eu Ioan Chiriiac răzeş din bătrănul Costea.
Eu Stefanu Tiron răzeş din bătrănu Văscan.
Eu Anastasie Tiron brat lui Stefan răzeş din bătrănul Văscan.
Eu Ioniţe Tiron răzeş din bătrănul Văscan.
Eu Nicolae Tiron răzeş fiind din bătrănul Stoica.
Eu Ioniţe Tiron răzeş din bătrănul Stoica.
Eu Teodor Tiron răzeş din acelaş bătrăn Stoica.
Eu Ioan Chetrariul răzeş din bătrănul Costea.
Eu Vasilie Varlaam răzeş din bătrănu Costea.
Eu Simeon Prodaeş răzeş din acelaş bătrăn.
Eu Ilie Calin răzeş din bătrănul Costea.
Eu Iordache sin Lupul Calin răzeş din bătrănul Costea.
Eu Nicolae Calin răzeş, din bătrănu Costea.
Eu Andrei Mihai răzeş din bătrănul Stoica.
Eu Ioniţă Dabija răzeş fiind din bătrănul Costea.
Eu Vasilie Bene răzeş din bătrănul Izvariţ.
Eu Ioan Ochiul răzeş din bătrănul Costen
Eu Ioniţe Coroavă răzeş, fiind tot din bătrănul Costea.
Eu Teodor Andreeş, ce trage din bătrănu Izvariţ

Şi am pus degitile fiindu cu voe şi primirea tuturora răzeşilor noştrii. Şi eu m'am întămplat faţi la facerea zapisului acestue şi am iscălit Iordache.

Şi acest zapis l-am scris cu zisa şi priimirea amăndurora părţilor şi am iscălit de martur Ciornei irisin (?) Popovici.

Şi eu mai gios iscălitul postelnicu Dimitrie sin Chiriţa înpreună cu soţie mea Marie, nesilit, nici asuprit de nimine, ci de a noastră bună voe, am făcut danii spre a noastră po-

menire şi a tot niamului nostru cincisprezăci stănjini gospodu din bătrănul nostrul [sic] Coste, ci-i avem în Căpriiann ţinutu Bacăului în ocolul Trotuşului, sfântului schit, ci cu vrere milostivului Dumnezeu şi a preaosfinţiilor voastre blagoslovenie, are a să faci prin osărdie ai noştrii răzăşi şi prin a sfinţii sale ieromonahului Sofronie. Şi spre a să păzi această danie a noastră s[fântului] schit atăt de noi căt şi de tot niamu nostrul, am întărit însuş cu iscăliturile noastre Dumitrul postelnic Marie soţie me. 1817 Sept[emvrie] 14.[1]

Schitu din Poiana Pralii

Poiana aceasta în care vom găsi schitul de mai tărziu e foarte cu putinţă, ca să-ş fi luat fiinţa între anii 1582—1591, de oarece Marcu Pralea, stăpânul ei era drept moşan în Căiuţul cel Mare şi pe vremea lui Vasile Vodă Lupu, dănsul de a sa bună voi ş'au vîndut partea lui de moşie de pe Căiuţul cel Mare, cât avea să se aleagă din ispisocul de la Pătru Vodă. Cînd Marcu Pralea îş înstrăina acest bun, se vede că ajunsese a fi bătrân, şi în neputinţă de aş mai căuta de ocini. Noul stăpîn Toader Ţiţul, nu putea fi de cât tot o rudă, singura care avea dreptul a cumpăra o răzăşie şi ca „fraţi de moşie'' ce erau. Căci pela jumătatea veacului al 18-lea, iscându-se pricini de ceartă pentru hotare, cei interesaţi, vedem că trebuia a dovedi, că sânt din neamul Ţiţului precum „şi acel Prale vănzătoriul, ce au văndut Ţiţului''. Pe acesta îl arată neamurile, ce se trag dintrânsul, că esti drept moşan în Căiuţul cel Mare.

Cei care caută aş dezbate părţile lor de moşie de ale altora din Poiana Pralii la 22 August 1756, îndreptând şi jalobă către Vodă, sunt : preotul Ion, Costandin diiaconul şi Ştefan Domnişorul dila Crucea de Sus din ţinutul Putnii. Aceştia se plâng Domnitorului Constantin Mihai Cehan Racoviţă aşa ; „că răzleţindu-să ei di pe ace moşiie a rămas di au stăpănit-o cine au vrut''. Şi mai mult „au stăpănit-o nişti oameni ce le zic Făcăoarii[2], carii sint moşeni de cumpărătură în satul Poşorcanii, ce este alăture cu partea răzeşilor acestora''. Iar adivăraţii răzeşi ş'au „avut partea lor, pe unde

1. Din actele răposatului preot din Rîpi, Gută Ghioldum.
2. Li se spune şi Făcăoăni.

au ştiut din bătrâni, că au stăpânit Marcu Pralea". Şi ,,acum sculându-se ei s'au apucat să facă biserică în Poiana Pralii pe partea lor şi au şi zidit biserica până la un loc", iar răzeşii de Poşorcani s'au apucat şi ş'au vândut moşiia lor lui Lăscărachi, fiul medelnicerului Iordachi Rusăt. Şi acesta a ,,mersu de li-au răsipit biserica cât o făcusă", lămurind acei vânzători ,,comisului Lăscărachi, că unde fac aceştie biserică, nu esti moşiiea acestora, nici au fost acel Prale moşan acolo". Şi istorisesc mai departe aceeaş, preotul Ion, Costandin diaconul şi cu Ştefan Domnişorul, ,,că i-au sorocit si cu răvaş dela dum[nialui starostele de Putna] şi n'au vrut să meargă nici acei Făcăoani, ce au vândut comisului [şi] nici comisul. Şi au rămas de le şede biserica stricată".

Iar Domnul adresându-se lui Ioniță Păladi starostele de Putna pentru a desluşi această neînţelegere iscată între răzeşii, îi scrie atrăgându-i luare aminte, ca jăluitorilor ,,să le ei sama foarte cu amănuntul şi cu bună dreptate, ca să afli [mai] întâiu, dacă aceştiie oameni să trag dintr'acel Toader Ţiţul" căruia Pralea îi vânduse acele părţi. Iar ,,di s'a dovedi, că moşiia de unde au început biserica este a lor să le dai voi să o facă şi să le întoarcă cheltuiala" [1].

Iată că, înainte de 22 August 1756, aflăm că răzeşii căutau aş înălţa un sfânt locaş în Poiana Pralii, însă comisul Lascarachi Rusăt a mersu di li au răsipit biserica cât o făcuse". Cînd s'a întîmplat toate acestea, actele nu ne vorbesc nimic lămurit, ca să arătăm şi data. E de ajuns, că putem presupune cu oarecare temeiu despre intenţia lui Lascarachi, făgăduind răzăşilor că dânsul le va ridica un schit, momindu-i să dea părţi din moşie [2] lucru pe care îl vom şi vedea.

Cel care aduce la îndeplinire acest gând al răzăşilor este ,,Vasile Tutovanul mazil din tîrgu Hîrlăului"[3]. De aceea e de nevoe a cunoaşte pricina care-l îndeamnă spre o atare faptă. El scrie mai târziu : ,,De vreme ce din toate agonisealele, care dobândeşte omul într'această lume de nici unile

1. Acad. Rom. doc. 37—LXV com. d-lui Aurel Sava.

2. Acad. Rom. doc.41—XXVIII din 7265[=1757].

3. şi nu ,,Tutoran" cum greşit este tipărit de Th. Codrescu în ,,*Uricarul*" XI, pag. 228.

nu să poate folosi după moartea sa, fără numai facerea de bine, milostenii şi afierosiri de va fi făcut, de acelea are parte şi bucurie, pentru aceasta şi eu luând pre Dumnezeu într'agiutor din agonisita ostenelelor mele am făcut un schit la ţănutul Putnii pe Căiuţul cel Mare, la Poiana Pralii, unde să cinsteşte şi să prăznueşte cel dintru svinţi părintele nostru şi făcătoriul de minuni svântul ierarh Nicolae"[1].

Prin urmare clădirea acestui schit de lemn, cum şi înfrumuseţarea i se făcea în vara anului 1756, prin osteneala şi cheltuiala[2] mazilului Vasile Tutovanu; ,,preutul Ioan — fiind — ispravnicul schitului"[3], adică însărcinat cu supravegherea lucrului zi de zi. Iar răzeşii îl înzestrară cu păm ntul moştenit dela părinţii lor, adică ,,cu tot locul înprejur", ca să le fie spre pomenire, cum şi a celor ce de mult trecuseră către Domnul. Dăruirea lor este aşternută în slovele vremii astfel :

,,Zapisul răzeşilor părţii Poenii Pralii, care ni-am milostivit şi am dat-o danie, Poiana Pralii, ce-i pe Căiuţul cel Mare la ţinutul Putnei, sfintei mănăstiri ce au făcut-o Vasile Tutovan mazil ot Tărgul Hărlăului.

Şi am dat-o sfintei mănăstiri ce-i în poiana Pralii, unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul lui Sfeti Nicolai făcătoriul de minuni, de nimine siliţi sau asupriţi, ci noi de bună voea noastră am dat-o pentru sufletile noastre şi a părinţilor noştri, ca să fie vecinică danie şi pomană. Şi o am datŭ cu tot locul înprejur, cum arată mai jos".

Hotarul poenii să începea ,,din gura părăului Teiului" şi mergea ,,pe părăul Teiului spre miază noapte asupra Ocnii, în Căiuţul cel Mic" şi apuca ,,Căiuţul cel Mic spre apusul soarelui păn în obărşiile lui, tot spre soare-apune" şi mergea ,,piste Ursoiu[4] tot spre soare-apune alăture cu moşia Caşinului mânăstire, pe din jos păr în culmea dialului" şi apuca ,,culme[a] dialului" în jos spre amează zi alăture cu moşiea Cămpurilor tot culmea dialului alăture cu moşiea Răcoasii tot spre amiază zi păn în pleşa dialului mare", unde se hotăra

1. Acad. Rom. doc. 42—LXV din 1777 Oct. 20.

2. Idem doc. 7—XXVIII din 1777 Iuni 20 ; 49—LXVI hrisovul.

3. Id. doc. 41—XXVIII din 1757, care întrebuinţează pentru ,,schit" forma ,,spit" întălnită şi în altă parte pe aceeaş vale a Trotuşului.

4. Ursoiul era a mânăstirei Bogdana, Th. Codrescu, *Uricarul*, VII, p. 304.

,,cu moşiea Muncelului şi de acolo'', se întorcea ,,spre răserit'' şi apuca ,,părăul Mesteacănului, alăture cu moşiea mânăstirii Bârnovii, drept spre răsărit păn în gura părăului Teiului''. Şi aici se încheia hotarul mânăstirii.

Iar numele răzeşilor, care s'au milostivit şi au dat danie sfintei mânăstiri dela poiana Pralii, erau acestea: vornicul Dumitru Făcăoare din sat[u] Popeni, Crăstian vornicul, Mihai Făcăoarul, Năstase Făcăoar, Grigore fratele lui Nastase, Ştefan Făcăoarul frate[le] lui, toţi din P:peni; Luca Dărdără din Popeni, Apostol Dărdără, David Dărdără fratele lor, Petre Haşcu, toţi din Popeni, Costandin sin Irimiei şi cu fratele lui Pavăl[1]. Apoi adaugă răzeşii: ,,Cu toate niamurile noastre şi cu toţi fraţii noştri răzeşi, ni-am milostivit şi am dat danie sfintei mănăstiri, ce-i numită mai sus pentru sufletele noastre şi ale părinţilor noştri. Şi de pe această danie a noastră, să aibă a [se] face şi uric domnescù mănăstirei''.

7264[=1756] Dechemvri 6.

Şi eu preotu Alecsandru înpreună cu fraţii mei, ieromonah Feodosie şi cu Ştefan frate lui, cum şi eu preot Mihai cumnat, văzând această danie, ce au dat-o răzeşii noştri având şi noi parte a patru bătrâni tot într'acest hotar, ni-am milostivit şi am dat şi noi partea noastră, sfintei mănăstiri Pralii, ca să fie pentru pomenire sufletelor părinţilor noştri şi ale sufletelor noastre. Şi de pe această danie a noastră să aibă a [se] face şi uric domnescù mănăstiri''[2].

7264[=1756] Dechemvrie 6.

E foarte cu putinţă, că această înzestrare a bisericii să fie în strânsă legătură cu facerea ei. Adică fiind terminată la 6 Decemvrie 1756, cînd săvârşindu-i-se sfinţirea, i s'a pus ca patron numele sfântului prăznuit din această zi a Sfântului Nicolae, iar răzeşii legaţi prin cuvânt, cântau acuma să aducă la îndeplinire făgăduiala dată, pentru un sfânt locaş, care în mijlocul lor avea un rost de pomenire zilnică cu totul deosebit de acel al unei biserici de sat. Pentru aceea erau nelipsiţi şi preoţii dela asemenea afierosiri.

—1. Cf. Th. Codrescu, *Uricaru*, XI, pp. 228—230; Acad. Rom. doc. 7—XXV Iunie 20, copie din 1809 Iunie 4.

2. Th. Codrescu *op. cit.*

Nu putem şti însă, dacă Vasile Tutovanu, mazil din tîrgul Hîrlăului, făcea această biserică pentru niscai sihaştri retraşi şi petrecători prin partea locului mulţumiţi în sărăcia lor cu cine ştii ce schitişor primitiv de odinioară, sau că pentru întăia dată din vreo pricină necunoscută nouă, pomenitul ctitor căuta a da fiinţă unui sfânt locaş cu rost călugăresc. Şi în acest caz din urmă totuşi, trebue să presupunem, că Vasile Tutovan pregătea viitoarea chinovie sub îndemnul vreunui călugăr, poate chiar a ,,ieromonahului Teodosie'' care la rândul lui îmboldea pe fraţii săi preoţii Alesandru şi Ştefan cum şi pe cumnatu-său preotul Mihai, să afierosească răzăşiile lor în folosul schitului, unde avea să sălăşluiască el şi să fie o chezăşie mai mult pentru pomenirea la care râvnea sufletul.

Unul, care năzue a fi şi el printre ctitori este ,,Costantin feciorul lui Dumitraşcu a Irinii avăndù o parte de moşie din hotarul Poşorcanilor de pe apa Căiuţului Mare''. Acesta încă era dorit, după cum însuş spune, de ,,am giuruit dumisale comisului Lăscărachi Ruset'', cînd ,,şi dumn[i]alui se apucase să facă un spit, ca să fiu şi eu pomenit şi sufletele răposat părinţilor mei''. Şi ,,văzindù că nu înce[pe] spit[u] s'a rădic[at] răzeşe şi au mersu la Divanul şi l-o rămas'' întorcând răzeşilor ,,banii dinainte[a] Divanului. Şi avăndu— comisul Lascarachi Rusăt — şi părţi di danie şi nisuferindu-l răzeşii l-a rămas să-i de loc într'alte hotară, unde vor ave răzeşi''.

Şi istoriseşte mai departe : ,,Iată şi eu Costant[in] văzăndù că zice giudecata, [ca] să i [se] de loc într'alte hotare, întămplăndu-să [că] pe ace moşie [să] se facă un spit [în] partea muntelui anume la Poeana Pralii, atunce am socotit se fii toată parte me se fie închinată acelui spit, ca să fiu pomenit şi sufletili răposaţilor creştini, de căt [să] se mute din hotar în hotar. Şi am dat această scrisoare — încheie acelaş istorisirea sa — în măna preutului Ioanù ispravnicul spitului, scriind actul Andronache cu zisa lui Costantin, ,,la anul 7265[=1757] [1]'' îndată după celelalte dăruiri.

De pe unele cărţi putem culege şi unele ştiri ale vremii care ne preocupă.

---

1. Acad. Rom. doc. 41—XXVIII.

Pe o psaltire fără copertă, dăm de această însemnare : ,,Să se ştie de cănd au venit Moscalii în ţară şi au bătut Hotinul şi au mersu la Brăila şi au arsu tărgu Brăilii tot. Şi eu care mai jos mă voi iscăli eram la sfăntă mănăstirea Rămnicului. Ierei m. Ştef[an] răs. Ghev. Fev.[ruar] 5 let 7278 [=1770]''. Iar alta de pe o liturghie din veacul al 18-lea, ne vorbeşte astfel : ,,Această sfăntă leturghie am co[m]p[ă]rat-o [eu] preotol Ioniţă Varlamo, cănd o eram dascal, dela dascalol Mafteiu. Şi am dat bani gata 5 lei în zilele, în dcmnie[a] lui Alecsandro Ghica Voevod. Şi o[m]bla velato 1770 Octomvri 1 dn. [=zile]''.

Intre anii 1769—1774, deslănţuindu-să războiul ruso-turc, schitul Pralea, ca atâtea altele a fost distrus. Multă lume se va fi băjănărit prin cei munţi şi păduri, satele fură părăsite şi arse pe alocurea pustiul şi paragina era soarta atâtor strădanii ; hotarele moşiilor abia de se mai cunosteau pe ici colo ; iar oamenii se facură şi ei ca după vremi, răi şi hrăpăreţi. Impotriva lor se plâng monahii din schitul nostru către Domn, scriind că ,,moşia de prin pregiur, danie dela ctitori, să supără de cătră lăcuitorii streini, cari nu şăd pe moşiia. Că neîntrebăndu-i, le tae codrul de foc, şindrilă şi doage de putini şi stihii [spiţe ?]. Şi le calcă nişte poeni şi le văniază şi părăul de peşte [de] pelăngă schit şi altele multe''.

Domnitorul Grigore Alexandru Ghica, scrie boierilor Costin Catargiu biv vel ban şi lui Grigoraş Leon biv paharnic staroste de Putna, să cerceteze ,,aceste pricini despre fiiştecarii, ce pricinuesc supărare şi pagubă schitului şi după cum a fi cu dreptul, să pue la cale, ca să nu păgubească schitul şi să odihniţ aceste pricini, ca să nu ne mai vie jalbă dela rugătorii nostri călugări''.

Toate acestea se petreceau în vara anului 1776, înainte de 21 Septemvrie [1].

In anul următor luna Iunie 20, Vasile Tutovanu căutând a avea ,,şi întăritură gospod [domniască]'' asupra locului pe care era făcut schitul, fiind a unor răzăş cu a lor bună voe'' aflăm întâmplarea prin care i-a trecut ctitoria. Hrisovul scrie ,,Care la vreme răzmiriţăi arzind de foc, iarăş cu a sa răvnă ce au avut, s'au nevoit cum au putut şi de

1. Acad. Rom. 41—LXV.

iznoavă iarăş l-au făcut şi l-au împodobit cu toate cele trebuincioasă" [1]. Iar în altă parte în acelaş an la 20 Octomvri, din nou istoriseşte acelaş lucru spunând: „Care schit — arzându-să de turci în vremea turburărilor trecute, iarăş l-am făcut cu ajutorul lui Dumnezău şi l-am înzestrat cu toate cele trebuincioase" [2]. La această dată din urmă Vasile Tutovanu găseşte cu cale, ca să închine schitul episcopiei de Roman, arătând şi pricina. El pune să se scrie în actul de închinare astfel: „Acum sosind şi eu la vărsta bătrâneţelor, din bună voia mea l-am închinat la zvânta episcopie a Romanului în zilile preosvinţii sale chir Leon episcopul Rom[anului] cu toate cele ce are schitul precum arată în jos anume: Schitul cu moşie, ce are înprejur precum cuprinde hrisovul gospod, care hrisov l-am dat la episcopie".

Din cărţile biserriceşti schitul avea: 1 triod, 1 penticostar 1 evanghelie, 1 apostol, 1 psaltire toate româneşti de Bucureşti, 1 psaltire sărbească de Kiev, 1 minei de Bucureşti sărbesc cu tipic şi parimii româneşti; 1 molitvenic rom[ânesc] de Eş, 2 liturghii una de Bucureşti, alta de Eş; 1 pravilă mică de Eş, 1 carte ce scrie pentru întunecarea Jidovilor.

Apoi din lucrurile trebuitoare în sfântul locaş: 2 sfeşnice mici de alamă, 24 coţ cit de Beci [Viena], care s'au pus pe prestol la dvere şi la tetrapod, 1 ladă de Braşov pentru veşminte, 1 clopot, 1 felon de cit, 1 stihar de cit, 2 petrahile, 1 antimis cu moştii [moaşte], 1 potir cu zveazdă [=stea], şi cu tot tacâmu de cositor, 3 procoveţe de cit, 1 cadelniţă de alamă, 8 ochiuri de steclă pentru feresti.

In afară schitul avea: 1 moară cu toate fiarăle, 2 căldări de aramă, 3 sahane [vase mari pentru plăcintă] de aramă, 1 tingire cu capacu ei, 2 topoară, 1 sfredel mare, 1 coasă, 2 căzi, 3 poloboace de pus vin, 1 jghiab de călcat vin, 1 teasc, 1 păreche fiară de plug, 1 car de 2 boi, 1 ţol de cânepă, 2 saci de lână, 1 sac de pânză, 1 cantar, 14 p[o]l [jumătate] ocă cue de şindilă.

Din vite numărăm: 4 boi mari, 3 vaci cu viţei, însă una cu mânzat, 1 gonitoare, 1 mânzat, 2 viţele din iastă vară, 1 cal, 11 stupi.

1. Idem doc. 7—XXVIII.
2. Id. 42—LXV.

Ca proprietăți schitul avea : 2 pol [jumătate] pogoane de vie la Ţioara, 2 pogoane de vie la Chicera.

,,Aceste toate le-am dat—spune Vasile Tutovanu—ca să fie pentru sufletul mieu şi a părinţilor miei. Şi nimenea din neamul mieu, să nu aibă a să amesteca la acest schit ; iar preosvănţiia sa părintele episcopul, să rănduiască nacialnic pe cine a socoti, ca un stăpăn spre mai bună întemeiarea schitului''.

O altă ocupaţie ruso-turcă-austriacă (1787—1792), venind asupra ţării, din tot ceea ce dăruise Vasile Tutovanu schitului, credem a nu fi rămas mai nimic. In aceste împrejurări nenorocite presupunem a să fi furat sau ars şi catapiteasma. Şi aceasta în cazul cel mai bun, dacă sfântul locaş nu va fi ajuns grajd pentru animale sau alte netrebnicii.

Vieaţa monahilor din schit, ne este necunoscută.

Cărţile, care cu însemnările de pe ele, ar fi putut să ne dea vre-un nume de călugăr, sau să ne vorbească de întâmplări vrednice de ştiut, par a fi aduse dela biserica satului Popeni din vecinătate sau din alte părţi. Inscripţia de pe icoana hramului Sfântului Nicolae, ne arată că-i făcută de ,,robii lui Dumnezeu Şărban [şi] Stanca cu cheltuiala lor" la 15 August 1780 [1], scăpată prin urmare de dezastru. Iar pe dosul icoanei Mîntuitorului cetim însemnat cu cărbune ,,...1796, am scris cu popa Stan'' [2], care e poate vre un slujitor al altarului de pe acea vreme, sau ca trecător prin acest schit şi-a lăsat numele ca amintire, prilejuită de o slujbă bisericească.

Pe vremea aceasta, ca nacialnic al schitului Pralea era părintele Rafail. Se vede a fi fost năcăjit cu purtarea de grijă a schitului sărăcit de pe urma grelei ocupaţii, dar acum şi a oamenilor din vecinătate. Căci ,,mulţi din lăcuitorii satilor de prin pregiuru schitului mergeau întărie[a] lor'' adică cu dela sine-ş putere, ,,di tăia lemnu din apărăturile'', ce avea schitu ,,pe moşie sa fără a mai face ştire nacialnicului şi să s[e] învoiască''. Plăngându-se deci starostelui de Putna, acesta îi dă hârtie la mână cu porunca, ,,ca nimine să nu [mai]îndrăzniască a mergi să taie lemnu, aceasta fiind şi hotărăre[a] ponturilor

1. Vezi inscripţiile acestui schit.
2. Ibidem.

g[os]pod'' ce erau ,,date de obştii afară de lemnu uscat pentru foc''. Şi prin urmare li se îngădue ,,păzitorilor [ai] acelor apărături, ca pe unii ca aciia prinzându-i, să-i aducă la stărostie ca să ia certare spre a să vighe şi alţii'' [1].

Tot de sub condeiul starostelui de Putna, ştim că la 18 Mart 1796, schitul Pralea ,,se afla la o proastă stare şi fără nici un agiutori di slujbă spre chivernisala hranii părinţilor'' adunaţi aici. Acesta deci, îi învoeşte cu o deosebită carte ,,ca să poată apăra cinci, şasă oameni streini dintr'alte părţi [şi] cini vor ave dare de bir în ţara aciasta, ca să fiia pentru oarişcare slujbă a mănăstirii. Şi vi să scriie [vouă] vornicei [şi] săteni di prin satili di prin pregiur, ca pe unii ca aciia streini întru nimică, să nu-i supăraţi, pe care îi va aduce numitul nacialnic Rafail di piste hotar". Şi dator să fie a-[i] aduce aice, ca să s[e] cercetezi di sănt oameni străini'' [2].

In 1800 Iunie 1, sfântul locaş n'avea catapeteasma presupunând că răzmiriţa din anii trecuţi îl adusese la aşa stare şi nu vreun pârjol, care ar fi mistuit totul.

Acum stareţ era cuviosul Mihail, silit a împărtăşi episcopului Veniamin starea în care se află schitul. Acesta găseşte cu cale a-i da o învoire scrisă pentru a căpăta milostenie de pe la unii şi alţii. Rândurile sale ne fac cunoscut, ,,că pe lângă alte lucruri de care era lipsit, nu avea încă nici catapitiasma cel mai trebuincios lucru a fi în biserică şi lesnicioasele chipuri prin care ar putea întâmpina cheltuiala, ci s'ar urma la facerea aceşteea''. Deci îndeamnă părinteşte [3], ca fieşte care să se îndure şi să miluiască schitul cu cât îl va lăsa inima.

Anul 1809—1910, pare a fi adus o schimbare sfântului locaş. In ce anume n'am putea spune, însă de data pomenită găsim legate câteva lucruri de reînoire şi împodobire. Tot în această vreme pravila călugăriască se îndeplinea după tipic şi datină de următorii slujitori : ieromonahul Dositei, ca nacialnic al chinoviei şi ,,purtător de grijă'', ca un ,,vechil'' şi al schiturilor Trotuşanul [4] şi Buciumi ; ieromonahul Pahomie, iero-

1. Acad. rom. doc. 43—LXV din 1796 Martie 8.

2. Idem. doc. 44—LXV din 1796 Martie 18.

8. Idem doc. 45—LXV din 1800 Iuni 1.

4. Pentru schitul Trotuşanul de pe apa Zăbranţului din hota ul Soldeştilor şi Burdujeştil›r astăzi dispărut (vezi C. B› bules u *Crucea de Sus Crucea de Jos, Brazii şi Moşinoaele* ... Bucureşti 1926 p. 56).

diaconul Leon, monahul Paisie, monahul Evghenie, monahul Ioanichie şi monahul Casian toţi fiind moldoveni [1] şi cu gândul a împodobi sfântul locaş pentru a-l aduce la starea şi rostul unei mânăstiri.

La 4 Octomvrie 1809, aflăm dintr'o scrisoare trimiasă de Gheorghe Talpeş vornicul de Poartă, hatmanului Răducanu Rusăt, că toţi acei ce au dat danii schitului Pralea, tot acolo să li să aleagă şi partea lor cât li să cuvine după analoghii, iar nu mai mult. Apoi mai lămureşte aşa : ,,Toate măsurile şi înpărţălile şi spiţa de neamuri eu am făcut, arătând răzeşilor, că parte lor voiu să le aleg deoparte lângă parte schitului şi ei nici într'un chip nu primăsc, să ia parte acolo, ci cer şi în silişte satului macar cât să-şi cuprinzi casili, care eu nu le-am dat în graiu. Şi va da toată parte lor acolo alăture cu schitulŭ şi voiu faci semn şi ei pe urmă cum ar vre aşa or faci. Pentru care [te] înştiinţăz pe dum[ni]ata''[2].

Şi înadevăr dăm de o deosebită hârtie a lui Talpeş vornicul de Poartă, în care arată ,,părţile schitului Prale din Poiana Pralii din moşie Poşorcanii ot ţinut Putnii''. Apoi dă numărul stânjinilor dăruiţi de niamul Făcăoarilor ; iar 37 [şi] 4 [palme]. parte lui Petre Haşcul fiicior Loghinii'' [3].

La 23 Octomvri, tot 1909, Divanul Cnejiei Moldaviei dă poruncă aceluiaş vornic de Poartă, Gheorghe Talpeş, ca urmând hotărîrii giudecăţii Divanului, dată în favoarea dumnialui hat[manului] Răducanu Roset, să meargă la faţa locului şi să aleagă trii sute cinci zăci stănjini din Poiana Pralii din trupul moşii Poşorcanii [d]in pregiurul schitului, dăruiţi de dumnialui schitului spre a dumi[sale] şi a părinţilor dumi[sale] vecinică pomenire. Şi alegându-i — spune hotărîrea Divanului — să-i stălpeşti cu pietri hotară de faţă cu vechilu dumi[sale] dând şi mărturie hotarnică nacialnicului schitului, cu care viind la Divanu, să i să facă şi carte de întăritură asupra acelor stănjăni, deosăbind cu pietri hotară şi părţile altor răzăşi din Poşorcani de cătră cealaltă moşie a dum[nialu]i hat[manu]. Vei mai da mărturii hotarnice iscălite pe obicei la fiişticare parte, ca să ştie, cât stănjăni. are a stăpâni fiişticare moşani [4].

---

1. Arhivele Basarabiei ani. III (1931) Nr. 2, pag. 78.
2. Acad rom. doc. 8—XXVIII.
3. Idem doc. 10—XXVIII fără dată.
4. Idem., doc. 191—XXVIII anul 1909 Oct. 23.

In anul următor sfântul locaş, încă nu era uitat. Icoana Maicii Domnului este făcută cu cheltuiala robului [lui] Dumnezău Ioanichie [şi a lui] Atanasie [şi] Alecsia, la 10 Martie 1810; pe când acea a Sfântului arhanghel Mihail, de Dimitrie Ariton vel căpitan, fiind încondeiate de Teofil irodiiaconu zugravu. Epitaful de asemenea pare a fi din aceeaş vreme.

La proscomidie mai dăm de un ,,pomelnicu [al] ctitoriloru dela schitulu Pralii", în chip de tripic, avînd zugrăvite în faţă cât mărimea uşilor, două monograme admirabil încondeiate, din care ar reeşi ,,Hristos Mariia'', lucru cu tot împotriva datinei de a se înpodobi pomelnicile ctitoriceşti, pe care în cele mai multe cazuri chipul sfântului patronat de biserică e nelipsit.

La morţi găsim trecuţi, erei Ioanu, ereii Mihail, Sanda prezvitera cu fii lorŭ, erodiiaconu Vasile.

In acelaş an 1810 Iunie 25, Gheorghe Talpeş vornicul de Poartă, merge la faţa locului de alege cei 350 de stânjăni din prejurul schitului dăruiţi de hatmanul Răducanu Roset [1].

Venind ocupaţia rusască din 1828 — 1834, se vede că unia din soldaţi dezertau dându-se la jafuri şi făcuseră, ca să fie nesigure drumurile şi viaţa de obştie. De acest lucru Joltuhin, ca comandant al oştilor dă în grijă, şi feţelor bisericeşti în Aprilie 1829, ca unele măsuri să le aducă la cunoştinţă prin preoţii satelor ,,mai cu dinadinsul norodului, când să adună la biserică''.

O asemenea circulară alcătuită de mitropolitul Veniamin Costachi trimisă în toate eparhiile o aflăm şi în schitul Pralea, pentru a cărei raritate socotim a o da în întregime, reflectându-se în ea vremea cu oamenii şi necazurile lor.

Cu mila lui Dumnezeu Venieamin mitropolit Sucevei şi Moldavii.

In temeiul aderesului Domn deplin împuternicitului prezedent a Devanorilor Gheneral lentenant şi cavaleru Joltuhin din 26 Apreil [aces]tei luni Iulie 1829, cu nomăr 8314, urmat către noi prin care ne pofteşti de a face şi din parte[a] noastră cuviencioasa publicari spre tuturor de opşte celor duhovniceşti pentru soldaţii dizertori şi alţi fugari şi cu hotărire aceasta ca toţi acei duhovniceşti să însuile tasire [?] măsurile aceste mai cu dinandinsul norodului când să adună la biserică cu

1. Acad. Rom. doc. 218—XXVIII.

aceste ponturi ci de către Domnul deplin înputernicitul prezedent sănt însămnate di a li să face cunoscut.

1. Să să publicarisască prin ispravnici şi parte bisericescă prin tot Prinţipatul, ca toţ aceia la care să vor afla fugarı soldaţi sau să va dovidi ca ciniva din boeri sau lăcuitori au avut la săne spre slujbă acestu feliu de oameni, să va supune plăţei a 250 lei. Şi afară de aceasta, acei ce tăinuesc soldaţi fugari ori de ce stare şi treaptă ar fi, să vor supuni oştineştii judecăţi după aşăzămăntul armei lucrătoare şı să vor supuni acciaşi pedepsi cariia vor fi supuşi soldaţii fugari.

2. Jumătate din mai sus arătata sumă se vor da aceluia ci va discoperi şi va înfăţoşa pe fugari.

3. Isprăvnicei şi alţi pămănteşti cinovnici pentru aflare acelor ce vor ţine tăinuiţi soldaţi fugari vor fi prolivasıţi după mulţimia dezertorilor s[oldaţi] fugarilor ce si vor descoperi.

4. Iar aceia ispravnici şi alţi cinovnici în a cărora ocărmuire să voı găsi fugari soldaţi şi alţie şi pe cari sănguri nu-i vor discoperi vor fi supuşı supt straşnică răspundere. Toate aceste măsuri, eu puiu înnainte Divanului ca să se facă cunoscute tuturor din Prinţipat şi mai îndiosebi prin preoţi să să dei lăcuitorilor celor mai proşti a înţelegi [1].

Ca încheiere putem îndrepta greşala strecurată în Marele dicţionar geografic al Romîniei, anume că în Pralea, ce face parte din comuna Căiuţ — judeţul Bacău — „se află o biserică, clădită de pe timpul lui Ştefan cel Mare, de egumenul Dosofteiu, care făcuse aci schit de călugări”.

Acest sfânt locaş — pe cînd l-am văzut eu — atrăgea privirea de departe. Intăi că e clădit pe o ridicătură de pământ, în mijlocul unui loc şes; şi al doilea însăş clădirea, deşi durată din lemn, e de acea mărime, că puţine i-ar sta împotrivă. Păcat numai, că în timpul războiului 1916—1918 soldaţii unităţilor de pe aici. socotind că fac un lucru de mare ispravă l-au căptuşit pe dinlăuntru cu scânduri, dându-i o înfăţişare de prost gust, obişnuiţi de a vedea în aceste ctitorii de lemn, bârnele înegrite de vreme şi suprapuse cu o măestrie neîntrecută. Atunci poate se va fi ascuns sub această căptuşală şi vreo inscripţie.

1. O dispoziţie la fel fusese luată de căpeteniile ruseşti la 1808 cînd cu ocupaţia din 1806—1812. Din ordinul comandantului suprem Zuşnicov se aduce la cunoştinţa întregii ţări prin mijlocirea Divanului şi al exarhului Gavriil Bodoni, că pentru oploşirea soldaţilor fugari (dezertori) cei vinovaţi vor fi pedepsiţi cu toată asprimea legilor pentru infracţiune potrivnică intereselor majestăţii sale împărăteşti (Analele Academiei Române, ser. II t. XXXI, 1908—1909, pag. 656).

Schitu Buciumi

Încă de pela 1769, dacă nu şi mai dinainte, adică din alt rând al domniei lui Constantin Vodă Mavrocordat (1748-1749) la o hotărnicie făcută moşiei Buciumii, găsim că ia parte un ieromonah Isaiea rezeş şi că măsurătoarea unei lature trecea ,,prin mijlocul satului — Buciumi — pe dinaintea casei proegumenului Isaiea'' [1]. Această întâmplare de vieață sătească, care de multe ori face să zvâcnească patimile locuitorilor pentru hotare, ne fiind scutite nici chiar fețele bisericeşti, pare a ne arăta pe Isaiea legat şi de răzăşia sa din Buciumi, dar şi de ființa schitului din partea locului. Căci, ca să fi fost egumen al mânăstirii Casinului, trebue să fi fost grec şi un trimis al patriarhiei Sfântului Mormînt. Aşa că viețuirea lui Isaiea în mijlocul răzeşilor săi ca fost egumen, ne face a bănui, că schitul Bucumii era prin 1750, a cărui orânduială monahală fusese supraveghiată şi de el. După un isvor nedocumentat schitul Buciumi ar fi fost făcut din temelie de starețul Bogdanei Isaiea, deci între 1740 şi 1776.

Pe un ieromonah [2] Ghenadie prin 1752, îl aflăm făcând dăruire pentru biserica din satul Răcăuți din apropiere, dimpreună cu preoții Sava Petrea şi monahia Asiniia, evanghelia de Bucureşti din 1742 [3]. După 1774, dăm peste ,,smeritul monaş călugăru Misail'', cumpărând apostolul de Bucureşti pe care-l dărueşte ,,sfintei biserici [de]la Bucium, unde se prăznueşte sfântul ierarhul Nicolai, ca să-[i] fie pomenire vecinică'' [4], iar prin 1785, ieromonahul Manea, pe care îl socotim a fi în legătură cu toate locurile de pe aici şi mai ales cu satul Buciumi.

Abia în 1796, o însemnare deşi incomplectă, pomeneşte propriu zis de schitu Buciumi. Ea ne vorbeşte astfel : ,,Să se ştie de căndu au fost o iarnă, ce bună, ce.... Şi întru ace vreme avăndŭ un părinte al nostru... [Gheor]ghie (?) dela schitu Buciumi, ca şi'n vremea verii la velet 7304[-1796] Ghenarie 13. Am scris eu ermonah Macarie-nacialnicul dela schitul Buciumi''.

Datorită acestui Macarie cum şi unui ieromonah Vene-

1. Th. Codrescu, *Uricarul*, XIV, p.

2. Protosing. Lovin, op. cit. pag. 13.

3. Vezi însemnările de pe cărțile bisericii satului Răcăuți.

4. Vezi însemnările bisericii satului Buciumi cu hramul Sf. Nicolae, pe un apostol de Bucureşti, din 1774.

dict, noi avem şi câteva însemnări, care pentru legătura lor cu schitu le dăm întocmai.

,,Să se ştie, că această carte, ce să chiamă Teodor Studitul, am cumpărat-o eu ermonah Măcarie Răcăuţanul [1], ce am fostŭ nacialnec schitului al acestuia Buciumi. Şi am dăruit-o tot schitului acestuia, ca să-m fie întru pomenirea me şi părinţilor mei şi tot neamului meu. Iar cine să va ispiti ca să o e în silă dela sfănta bisărică, acela să fie suptŭ blăstămul sfinţilor părinţi, ce s'au adunat la cele 7 sfinte soboară. Iar cine a ceti pre dănsa să fie blagoslovit de Domnul, leat 7307 [=1799]. Şi am scris eu Toaderŭ Anghel zicăndŭ părintele.

Şi să se ştie de căndŭ au fostŭ iarna cea bună 1813, în zilele Mării Sale Costantin Alicsantru [sic] Voiavod şi în zilile preasfinţii sale părintelui Veniamin episcopul de Roman la anii dela zidirea lumii 7309, iar dela Hristos 1801. Şi am scris eu ieromonah Macarie Răcăuţanul pentru ca si să pomenească ace iarnă aşa bună şi blagoslovită'' [2].

Iar pe altă carte cetim : ,,Aceste cărţi a[le] sfăntului schit Buciumii le-au legat acestŭ mai jos iscălit, cărţile anume : triodul, menee doo din unul, pinticostar, Teodor Studit, ceaslov, pisaltire, aceste cu cheltuiala acestui mai jos iscălit s'au legat Venedict ermonah'' [3].

Pe vremea ocupaţiei ruseşti (1806—1812) în schitu Buciumi, cu hramul Sf[ântului] Nicolai, al eparhiei [Romanului], un ieromonah Dositei nacialnicul schitului Pralea din ţinutul Putnii ,,era vechil nacialniciei'' ; însă ajutat de ieromonahul Teofan, monahii Serafim, Nectarie, Silvestru, Onufrie, Nicodim, Daniil şi Savva toţi moldoveni, singur Isaia care era grec [4].

După o dăinuire a vechii biserici din acest schit, de mai bine de 70 ani, din pricini pe care nu le cunoaştem, nacialnicul vremii e nevoit a clădi un nou sfânt locaş. O însemnare făcută pe strana unor icoane dela biserica cu hramul Sfinţilor Voevozi din acelaş sat Buciumi, glăsuieşte ,,Această biserică

---

1. Vezi însemnarea de pe ocazanie din sec. al 18-lea a bisericii satului Răcăuţi.

2. Vezi, Cuvintele părintelui Teodor Studitul de Rîmnic din 1784, din biblioteca episcopiei de Roman.

3. din aceeaşi bibliotecă, penticostarul de Bucureşti din 1768.

4. *Arhivele Basarabiei* an. III (1931) Nr. 2, p. 76 (an. 1809).

s'au făcut prin osteneala ermonahului Varnava nacialnic acestui schit 1818". Şi întru cât noi avem date hotărîtoare, despre biserica cu hramul Sfinţilor Voevozi, că de pe urma unui foc în care i se vor fi mistuit toate lucrurile, sătenii aduc alta dintr'un sat pe care o sfinţesc în 1866, deci însemnarea de mai sus din 1818, priveşte biserica schitului. Şi credem, că nici într'un caz pe cealaltă biserică din Buciumi, care are acelaş hram cu al schitului.

Dela data amintită, condeiul ni se opreşte pentru a mai putea povesti din trecutul acestui schit. Aşa că trebue a ne mulţumi şi cu aceea ce ne păstrează bătrânii. I-au apucat cele din urmă pâlpăiri, care le mai vorbea ceva din aceea ce a fost odinioară aşezarea călugărească din partea aceasta a văii Trotuşului.-

Imi istoriseşte săteanul Ion Ion Nică Strat de aici din Buciumi, că aşezarea schitului a fost în vârful Runcului, deasupra gropii Sabaci. Avea vreo zece hectare de loc, iar moşia boierească îl încunjura din toate părţile. Schitul avea fântână, o întinsă livadă cu cel mai bun soiu de mere, iaz, precum şi vie pe coastă. Numai că bieţii călugări de frica tâlharilor, care adesea îi călca prădându-i şi chiar ucigându-i, ş'au luat lumea în cap. Părăsind schitul, chiliile s'au risipit de istov. Biserica rămase pustie şi măcinată de vreme în deşertul câmpului, cu o clopotniţă alcătuită din patru pari, de care sta spânzurat un clopot, cercetată din când în când de preoţii satului, când îngropau morţii acolo. Ajunsese deci acest sfânt locaş, un paraclis de cimitir. Mai apoi — fiind de lemn — a fost strămutat la mânăstirea Bogdana de călugărul Isaia-orbu, unde înainte de 1916, a ars, numai ceva înlăuntru. I se zicea încă „schit" ca cel ce fusese odinioară locaş de rugă pentru monahi. In 1926, fu reînoită slujind tot ca un paraclis de cimitir al mânăstirii Bogdane.

Schitu Brăteşti

Cetim în „Marele dicţionar geografic al Romîniei, fără altă lămurire, că în satul Brăteşti se află „o biserică ortodoxă, clădită de locuitori pela 1770".

Dau acest crâmpeiu referitor la trecutul chinoviei ce a fost odinioară aici, pentru a se vedea cum vremea în lumea

de rând a măcinat orice urmă, iar cei chemați, nu și-au dat nici o osteneală a pomeni, că sfântul locaș a slujit cândva de adunare monahală în el, și când tradiția mai păstrează acest lucru.

Credem că biserica este ceva mai veche de anul 1754, când o găsim slujind încă pe la această dată de schit. Cel ce-i dă ființă, este ieromonahul Varlaam, „sin [-fecior] popi lui Echim Ciurbă", dar împreună și cu alți credincioși. De oarece el singur ne spune : „Fiind eu starețŭ și ctitor și fiindŭ făcut spitul [=schitul] mai mult de mine și ctitor mai mare de căt toți". Ceea ce înseamnă, după cum am văzut și la începutul altor schituri, că răzeșii vor fi contribuit cu partea lor de răzășie sau cu a lor muncă și cheltuială la ridicarea sfântului locaș, și atunci Varlaam, găsește de a lui datorie, a vorbi de acest lucru, ca să fie știut mai ales de cei ce vor veni după dânsul, măsura în care a contribuit el, față de osteneala și punga altora.

Biserica era în ființă în anul 1754 luna Septembrie. La această dată Varlaam avănd grija ctitoriei sale, caută să fie sfânta masă, nelipsita evanghelie — deși veche — după care frații slujitori să aibă a ceti cele orănduite de tipic la utrenie, liturghie și celelalte slujbe cerute de toată întămplarea. Pe ea pune următoarea însemnare cu ajutorul căreia putem ști vechimea locașului de rugă. „Să se știe, că această sfăntă carte îvanghelie am cumpărat-o eu ermonah Varlam Ciurbă dela schitul Brăteștilor" „pe bani optŭ lei", „ca să fie slujitoare sfăntului schitŭ". Iar cine să va afla, ca să o ia sau să o instreineze, unul ca acela să n'aibă voia și si fie despărțit de sfănta Troiță și negru ca Iuda vănzătorul, di Hristos afurisit și anaftimi și precopsală în casa lui să nu fie în veci. Și așe veche am cumpărat-o. Și înbla veletul dela zidire lumii 7262[=1754] Septemvrie]" [1].

Din însemnările lui Varlaam aflăm, de o întâmplare ca aceasta, ca să știm la o nevoie mare prețul în natură al unui triod de Iași prin 1758. Putea să ajungă până la „nouă merță de pâne popușoiu" și un băut de vin de patru lei ; iar un apostol era socotit drept giumătate de sărindar", atunci cînd cineva era dorit ca să-i se facă 20 de zile slujbe îndeosebi

1. Carte, ce se află acum în biserica satului Bârsănești, din apropiere.

numai pentru pomenirea lui. Şi se afieroseau de către moştenitori de multe ori cărţi rămase mai ales de pe urma preoţilor pentru a fi pomeniţi. Şi dovadă că erau preţuite, cel care primise o dăruire ca aceasta, nu era scutit a auzi dela rudeniile mortului ,,cuvinte de înpotrivit''.

Preoţii însăş aveau duhiovnici, la care se spodeveau. Şi ne este dat a şti, că Varlaam era al preotului Vasile din Târgu Trotuşului. Acesta îi dăruieşte un apostol în următoarele împrejurări istorisite de el : ,,..... din Trotuş pe o giumătate de sărindar... [sfân]tu apostol l-au datŭ molitva sa preotul Vasile... in dunsul părintele Varlam dela schitul Brăteşti fiindu-i duhovnicŭ şi ne avăndŭ cu ce sluji la sfănta bisarică i l-au datŭ de totŭ, iară după moarte preotului Vasili soţăl său Paraschiva auzindu cuvinte de înpotrivit dela neamurile preutului sau dela alţi streini s'au întărit cu aceste cuvinte ca să nu fie neme volnicŭ a strica pomenire lor. Iară cine s'ar afla ca să o e această carte sau s[ă] străci pomenire lorŭ dela aceastŭ spitŭ [=schit] să fie blăstămat [de] Domnul Dumnezeu şi de precurata Maica sfinţii sale, şi să fie negru ca Iuda vănzătoriul de Hristos şi precopsal[ă] în casa lui să nu fie. Şi căndu s'au făcutŭ această scrisoare ne-amŭ întănplatŭ 3 preuţi, care ne-amŭ şi iscălit anume : eu ermonagh Calistru ot Măgură şi ermonah Teofil, eumonah Varlam, şi eu preoteasa Paraschiva am datu şi m'am şi iscălit'' [1].

Tot ce răsplăteşte însă pe un cercetător, răsfoind foile rupte şi îngălbenite ale cărţilor de slujbă bisericească cumpărate sau dobăndite de ieromonahul Varlaam, sunt cele câteva însemnări făcute de însăşi mâna lui, cuprinzătoare de lucruri, cu totul deosebite, de ceea ce se întâlneşte de obiceiu în asemenea cazuri. Scrisul său ne lasă a întrezări o fugară icoană a vieţii de sat, legată de soarta unor cărţi, care să ne vorbească de oameni şi lucruri scăpărând din a lor legătură asupra trecutului o cunoaştere, ce întrece toate aşteptările.

Una din însemnări făcută pe un triod de Iaşi din 1747 Varlaam povesteşte aceasta : ,,Să se ştie [că] această sfăntă carte, ci să numeşte triod l-au cumpărat Pricopie Jivotcă din Brăteşti di la dumnealui Andreiu Poenarul din Poeană fiindcă au fostŭ dumnealui dator lui Pricopie Jivotcă cu nooa

1. carte proprietatea biscrlcii din satul Caraclău.

merţă de păine popuşiu [sic] care ombla merţa căte doi zloţi. Şi i-au mai fost dator şi cu bani lei tot dumnealui Andreiu lui Pricopie. Insă avănd priotul Vărlam spitul Brăteştilor un boloboc de vin în Poeană la Ursul Petrii în cărşmă au mersŭ dumnealui Andreiu şi au băut vin de patru lei. Şi cănd l-a apucat pe dumnealui pe Andreiu de datorie Pricopie şi cu priotul, neavănd cu ce să plăti au dat această carte de istov, pentru această datorie [1], ci să arată mai sus. Şi s'au răspuns atunce ca să nu mai fie volneci nime din neamul lui şi din răzeşii lui au lua-]o] di la acestŭ spitŭ, or s'ar ispiti să o fure sau să o înstreineză fără giudecată. Să fie negru ca Iuda vânzătorul de Hristos şi pricopsală în casa lui să nu fie şi să fie ficiorii lui întru perzare cu tot neamul lor. Unblia velet l[ea]t 7266[=1758] Martie 1. Varlaam dela spitu Brăteştii".

Pricopie Jivotcă de asemenea cumpără, drept 6 lei, un octoih, pentru care scrie negreşit tot Varlaam, că l-a dat „la sfăntul spit al Brăteştilor [unde] să prăznueşti Adormirea Precisti Născătoarii de Dumnezău". Iar Varlaam îngrijindu-se ca slujba bisericească să fie depănată zilnic de nelipsitul antologhion, avându-l în a sa stăpînitre, caută a pune pe el următoarea însemnare : „Această sfăntă carte ce să numeşte meneiu este cumpărată de mine smeritul ...[ieromonah Varlaam pentru] spitul Brăteştii. Şi o am dat-o la sfănta biserică ot Bănu [?], unde să prăznueşte... [Adormirea Precisti] Năs-

---

1. Neg eşit că vine întrebarea, cum putea să aibă Andrei Poenaru în a sa stăpânire o carte bisericească şi mai ales un triod, când ştiut este că de o asemenea carte nu se putea folosi de cît slujitorii stranii sau ai altarului. Răspunsul ni-l dă două însemnări de mai la vale, care ne deluşesc că Andrei Poenaru el însuşi era ctitor de biserică, căreia el îi cumpărase cărţile trebuitoare şi fiind strâns a plăti datoria n'a putut să se discurce mai ales faţă de Varlaam cel cu nevoile schitului său pentru vinul băut în preţ de 4 lei de cât făcându-i vînzătoare cartea pomenită.

Cele două îns mnări ficute pe un Penticostar de Bucureşti din 7251 [=1743] care ni-l dovedesc pe Andrei Poenaru ctitor sună aşa : „Acestu sfăntu penticostar l-am cumpărat eu în Andreiu Poenaru dreptu 9 lei la let 7252 [=1744] Mart 2".

„+ Să se ştie că acest pintecostar este a dumisale jupănului Andreiu Poenaru din satul Poiana di pe Tazlăul [Mare] şi este la biserica dumisale ce să numeşte hramul sfîntului marelui mucenic Dimitrie, şi zice că l-au cumpărat drept taleri zece la let 7252 [=1744] Erei Anghel".

Satul Poiana face parte din comuna Valea Rea şi e departe de Bârsăneşti cale cam de 7 Kilometri.

cătoarii de Dumnezeu, ca să fie ... nelipsită cre .... sufletului... mele, eu nacialnicul, eu Varlam ot Brăteşte".

Dela data pomenită mai sus, Varlaam ne dă prilejul să ne mai întâlnim cu scrisul său abia după 20 de ani şi a vedea că tot el era acela care în calitarea sa de stareţ trebuia să se îngrijească de bunul mers al slujbei bisericeşti şi prin urmare a ţinerii cât mai dinscurt tot ce privea datina ortodoxă. Pentru povăţuire şi hrana duhovnicească a fraţilor după otpustul liturghiei, ca să fie mai lămuriţi asupra unor nedumeriri, iar cercetarea lăuntrică a fiecăruie să se facă cât mai adânc, caută a le cumpăra cazania sau „ucitelnia". Pe ea pentru neuitare, scrie : „Cartea aceasta, care să numeşte ucitelnie adecă cazaniia, să se ştie, că această carte ucitelniia adecă cazaniia am cumpărat-o eu ermonah Varlan sin popi lui Echim Ciurbă. Şi am cumpă[rat-o] pe bani gata dreptŭ 15, adică cinsprăzece lei, fiind eu stareţŭ şi ctitor şi fiindŭ făcut spitul mai mult de mine şi ctitor mai mare decât toţi. Iar cine s'ar afla să citească pe dănsa, să aibă a zice Dumnezeu să-l erte. Iar cine s'ar ispiti ca să o înstreineze sau să o depărteze dela acestŭ spit [al] Brăteştilor, unul ca acela, să fiia blăstămat şi neertat în veci şi negru ca Iuda vănzătorul de Hristos şi precopsală în casa lui să nu fie în veci. Velet ot sozodanie miri [anul dela zidirea lumii] 7286 [=1778] Varlan ermonah Martie 8 zi[le]" [?].

Pe la 1795 pentru biserică se procura un clopot.

După aceşti ani pomeniţi mai sus, noi nu mai avem nici una din acele întâmplări, cu care să putem urmări vieaţa monahilor din acest schit. Iar când la 1809, exarhul şi mitropolitul Gavriil, cere chiriarhilor din Moldova catagrafie de câte mânăstiri şi schituri, călugări, biserici, preoţi, diaconi, ipodiaconi şi ţărcovnici scutiţi sunt în eparhii, în aceea a Romanului pentru judeţul Bacăului, nu găsim trecut schitul Brăteşti. Ceea ce ar însemna că el nu mai era ca schit, ci sluja poate ca biserică de sat. Poporănii chiar acum câteva decenii în urmă, păstrau aceeaşi tăcere neştiind ceva despre fiinţa schitului de odinioară.

Teodor Atanasiu fostul protoereu al judeţului Bacău în al său „Memoriu..." scrie : „Din pomelnicul ctitorilor, din diferite notiţe scrise pe filele cărţilor de servicu şi din diferite nume de monahi săpate pe spatarele strănilor, se vede că

aici a fost odinioară un schit de călugări, însă când anume s'a defiinţat, nimeni nu ştie".

Şi fiindcă este vorba de „pomelnicul ctitorilor", care s'au înnoit la anu di la Hristos 1883 Oc[tomvrie] 6, noi nu putem pune nici un temeiu pe el, după datele pe care le-am văzut în urmă. Cuprinsul lui este acesta : „Pomelnic a[l] ctitorilor acestui sfânt locaş din velet 7272[=1764] dila Adam. Ermonah Varlaam stareţ, erei Dimitrie, Catrina". Afară de aceasta, nimic nu ne spune mai mult.

Credem, cum că din vremea lui Varlaam biserica mai are astăzi cele 87 de hectare de pădure, din al cărei venit s'a pus în vremea noastră temelia noui biserici de zid şi cu aceasta să se înlocuiască cu totul rostul celei de lemn mângăiată odinioară de sunetul toacei dela utrenie şi chindie a fraţilor de sub ascultarea stareţului Varlaam Ciurbă.

ANEXE

I.

1830 Sept. 26.

Cu părinţască blagoslovenie dum. arhon banului. Cinst. răvaşul dumitali am priimit şi cele scrisă am înţăles pentru zăstre sfintelor mănăsti[ri] a Măgurii. După poro[n]ca Preosfinţii sale le-m dat tote pe număr în mâna sfinţii sale irodiaconului Isaii ca să aibă totu purtare de grijă pentru mişcătoare şi nemişcătoare şi eu ca un ce sânt începătoriul să am odi[h]na bătrâneţelor mele până la sfârşitul vieţei mele purtă[n]du-mi de grijă pentru tote cele trebuincio[a]se ca să-mi fii sprijineală bătrâneţelor numitul irodieconul Isaie.

(ss) *Iacov Arhimandrit*

II.

1830 Sept. 29.

Prea înalte şi mult milostive stăpâne

După poronca Inalt preosfinţiţilor Voastre sosind la locul rânduit înpreună cu dum[nea]lui banu Dimitrachi Hartulari, am făcut catagrafie de lucrurile ce s'au aflat la Bisă-

rică din Deal cât şi ace din Vale, mişcătoare şi nemişcătoare, care izvod iscălit de dum[nea]lui banu şi de mine să va vede de cătră Inalt preosfânt. voastră, iară bătrânu n'au vrut ca să-l iscălească, căci dintr'untăi nu voia nici într'un chip ca să-s supuie poroncii dum[isa]li banu, nu în puţine rănduri, cu cuvinte folosătoare l'au sfătuit că să cuvine a să supune poroncii şi a arăta zestrea Sî[int]i Mănăstiri şi făcându-i şi un răvaşi abia i-au răspuns bătrânu cum că îi dă pe samă toate pe care ravaşă iarăş le trimăt ca să-s vază, iară dintr'altele n'au vrut să mai arate nimic. Pentru vitele arătate prin izvod fănă nu este de ajuns că sânt numai trei stogurele, căci s'au făcut foarte puţin în anu acesta, cinci boi mari sânt bătrăni făr de dinţi, mă rog Preosfinţiilor voastre a mi-s da blagosloveniie a-i preface. Moara este străcată şi nu am cu ce o drege. La biserici dascăli nu sânt că şi de s'ar găsâ nu am cu ce-i ocroti pentru că bătrânu nu voeşte să dei nici o para, Triimăt Preosfinţiilor voastre patru caşi pe care mă rog să fie priimiţi şi mă rog să am ertăciuni că nu am putut găsi nici hărzoabe acum în grabă, dar mă voi sâli a găsi şi voi trimeti şi iarăş mă rog Inalt preosfinţiilor voastre ca să mă învrednicească în grabă cu cinst. poroncă spre povăţuire fiind al

Preosfiilor voastre
slug. mică şi
plecat

Ierodiaconu Isaia

III.

Izvod de lucrurile Bisericii din Dea anu 1830 Septvr.

4 icoane înpărăteşti
2 rânduri de veşminte de cit vechi
1 stihari nou de cit, vechi
3 candile de alamă
1 candilă de madem
1 sfeş[ni]c de alamă pe pristol
1 Sv. potiri dc cosătoriu stricat cu tacămul lui
1 evanghelie
2 leturghii, 1 rusască

1 apostol
8 minee de lună
1 minei de 12 luni
1 ohtoih
1 triod
1 penticostari
1 psaltire
1 ceaslovă
1 catavasieri
1 molitfelnic

Lucrurile Bisericii din Josă mişcătoare şi nemişcătoare

4 candile de argint
2 sv. potire de argint cu tacâmurile lor
2 cruci de argint
1 artofor rusăscu
3 sfeşnice de madem
2 discuri cu zvezdele[=stelele] şi cu linguriţele lor de argint.
1 evanghelie ferecată cu argint
1 cadelniţă de argint
1 cadelniţă de madem
1 gropniţă de Lepcă [=de Lipţca] (?)
4 icoane înpărăteşti cu coroanele de argint
12 icoane mici, praznicile
1 policandru de madem
1 policandru de alamă
4 candile de alamă
2 icoane tij înpărăteşti, 1 : cu coroanele de argint
2 poiasă [=brâe cu paftale] 1 : poleit cu aur şi 1 : sade de argint
1 filon de stof cu fir cu patrahirul lui
1 filon de ghelmesut cu flori de fir
1 patrahir de stof, albu cu fir
1 patrahir de maltin roş sade
1 stihari de ghelmesut cu flori de fir
1 stihari de se malaşta.

Tot lucrurile Bisearicii de Jos

1 stihari de cit
2 faloane de cit
2 stihare de cit
2 părechi de rucaviţă [=mînecuţe] vechi
2 văzduhuri de cutnice cu flori
1 masă de bumbac
2 văzduhuri de mătasă
1 testemel galbân
2 perdele de mătasă verde
Inbrăcămintea sv[întu]lui Pristol de neştemate
12 făclii de ceară
1 proschinitari
2 sfeşnice mari de lemn zugrăvite
5 sfeşnice mici de lemn zugrăvite
2 analoghii

Cărţile bisericii

1 evanghelie sade
12 mineiuri
1 ohtoih
1 triod
1 penticostari
1 apostol
1 ceaslov
2 psaltiri
1 leturghie
1 catavasieri
1 molitfelnic
1 testament
1 bibliie

Vite albe

5 boi mari
5 giuncani
10 vaci cu viţăi
2 sterpe vaci
4 gonitoraş

1 buhai
3 mânzați
4 mânzate.
2 epe
1 armăsari
2 boi mari au vândut bătrânu drept 200 lei Avg. 15
1 cal sură ce au fost telegari l-au vândut drept 120 lei
3 vasă vin din care unu l-am găsit vândutu

(ss) *Ierodiaconu Isaiia* (ss) *Dimitri Hartulari*
[însemnare pe verso :]
No. 156
Izvod de lucrurile bisericii din Măgura Schitului din Ocna priimit [1]832 Noemvr. 27.

IV.

1830 Noemvrie 20

Noi cei mai jos iscăliți lăcuitori din Târgu Ocnii neguțitori i birău, cu toții Șavgăi Ocnii, încredințăm cu această mărturie a noastră ce o dăm la mâna Sfinții sale părintelui Isaie erodiacon și nacialnicul sfântului schit din Măgura Ocnilor, precum că știut să fie, că viind sfinție sa aicia la Târgu Ocnilor la arătat schit a Măgurii cu starea de stăpânire, s'au arătat cu bună purtare a cuviincioaselor urmări și a bunelor năravuri celor cu blândeță către toți supușii și poporeni sfinti biserici a Măgurii. Noi toți iscăliții îl mărturisim și îl adeverim de cucernic om, iar pentru toati neînfrânările și categoriile ce s'au făptuit, aceste toati prin preotul Ioniță s'au făcut puind și pe alții la cali ca să facă rău, precum și altile pentru izgonirea sfinții sale, toati aceste de la numitu preot au fostu, arătând nesupunire sfinții sale nacialnicului vroind a arăta neadevărul a lucrurilor sfintii biserici a Măgurii și cunoscând noi această neplăcută urmare a preotului și cuuoscând adevărul am dat această mărturie a noastră la mâna sfinții sale părintelui Isaie nacialnicului, ca să-i fie spre îndreptare înaintea a Prea înalti stăpâniri a Prea sfânții sale și spre mai bună încredințare ni-am

iscălit însuşi cu mâinile noastre cari am ştiut carti, iar cari n'am ştiut carti ni-am rugat de scriitoriu şi ni-au iscălit punindu-ni şi degitile.

1830 Noemvr. 20

(ss) Ion Gheorghiu poruşnic

Stoica Neculau capitan, Iane vel capitan
Gheorghi Dumitri, Gheorghi Răutu Mihale Ion
Costea Iliaşi.

Faţă am fost la aceasta
şi am iscălit Dumitrachi Fătu
Si eu am scris cu zisa arătaţilor de
mai sus şi am iscălit

V.

1830 Decembrie 30

Inalt Preosfintitului şi mult milostivul meu stăpân
Varlaam Sardiion i cavaler

Arăt Inalt preosfinţiilor vostri pănă nu am veni mie Inalt hărtiile preosfinţiilor vostri, foarte mult am fost batjocorit de către ne[a]murile bătrânului cum şi de câtră bătrânul în toati chipurile cum le-u venit la gură mai scârnav. Şi după ce au sosât Iftimii cu hârtiile priimindu blagoslovenia de către Inalt preosfinţia vostră m-am bucurat foarte tare pentru milostivire a Preosfinţiilor vostri ci s'au răvărsat asupra ticăloşii mele. Şi înţălegând acele scrise câtră mini [am] început a urma şi ducându-mă la iromonah Calinic i-am arătat hărtia aceia ci i să poronce de către Inalt preosfinţiilor Vostri şi de odat s'au făgăduit că va urma întocmai după cuprindere hărtii. Deci n'au trecut multă vreme şi ducându-se el la potropopul Teodor din Târgul Ocnii şi i-au făcut arătat cele ci s'au poroncit de către Inalt preosfinţiilor vostri. Fiindu Duminică sara spre Luni în 14 ale aceştii luni şi luându pe potropopul dinpreună cu Petrachi şi ducându-să la de[a]l pe la mez nopţii şi întrându ei la bătrânul au găsât pe preot Ioniţă nepot bătrânului şi s'au sfătuit cu toţii ci chipuri ar pute să facă ca să mă izgonească cu

totul şi de jos aşa şi de sus, zicând bătrânul precum că am bani şi Calinic au răspuns precum ca şi el puni 300 lei spre ajiutoriu pentru ca cu totul să mă răpui. Drept aceasta eu n'am auzit cu urechile mele, ni[ci] n'am văzut cu ochii, pentru că pe mini m'au izgonit, sărindu bătrânul cu ciomagul dinpreună cu ne[a]murile lui asupra me cu gălceavă mare.

Drept 3 lovituri i-au dat lui monah Iftimii de faţ fiindu şi eu, zicând aşa precum că ei sânt stăpâni, până în zioa de astăzi, de porunca Preosfinţiilor vostri nu vor să ştii. Aşa eu văzând o gălceavă ca aceia foarte tari m-am spăimântat, şi am dat loc mănii temându-mă ca nu cumva să mi-s întâmpli vre-o primejdie, iară părintele Iftimie ducându-să la un scutelnic a mănăstirii au văzut pe potropopul viindu şi s'au întorsu în urma lui, pe supt cunpăt ca să nu-l vază fiindu că era şi întuneric. Şi aprcpiindu-să de casa bătrânului şi văzând pe o călugăriţă şăzând pe tărnat, au întrebat-o cini sânt în casă, iară călugăriţa i-au zis că esti potropopul şi Calinic şi nepoţi a bătrânului şi au întrebat-o ce sfat fac, aşa e l'au băgat în tindă şi i-au zis ascultă cu urechile tale şi vei auzi ce alcătuire să faci pentru erodiiacon Isaiia. Şi aşa auzind el, a venit a doâ zi şi me-u spus cele ce mai sus le-m pomenit. Deci mergând la Petrachi am cerut condica să mi o dei, iară el s'au apărat precum că nu sânt la el, zăcând că ar fi dat-o la Calinic, aşa ducându-mă eu la Calinic, am cerut-o de la dănsul, iară el s'au apărat precum că esti la dănsul. Deci vazând şi o înpotriviri ca acesta şi o nesupupere poroncilor a Inalt preosfinţiilor vostri, pentru aceasta iată dar fac ştiut precum că ei cu toţii s'au unit, pentru aceasta rogu mila a Inalt preosfinţiilor vostri ca să mi-s triimat o carte poftitoare către dum[nea]l[or] ctitorii sfânt lacaş anume poroşnic Ioan Gheorghiu, sărdariu Iordachi Lascar, căpitan Stoica Neculau, ca să-m stei mână de ajutoriu de a afla toată zăstre mănăstirii şi aflându-o toată cu amăruntul şi mai lămurit să vă pot înştiinţa . Al doile mai arăt Preosfinţiilor vostri fiindu că eu mă aflu cu şădere la săchelar Iordache Şendre din Târgu Ocnii, pentru că mă tem a mă sui sus la schit, ca să nu cumva să pătimesc vreo primejdie de la dănşii, pentru pizmuire ci o văz că urmez asupra me, întru carile şi călugăriţile să află acolo carile sânt ştiuti de Preosfinţiilor vostri, pentru cari nici pravila nu iartă de a

şăde parte bărbătească cu parte femeiască, dintru cari nici chilii nu sânt deajuns unde să mă pot ocroti cu oamenii mei. Şi după poronca a Inalt preosfiinţiilor vostre, cum îm veţi poronci aşa voi urma, iară pentru viti, pentru că numai trii stoguri de fân să află întru cele patru denii [?] de fănaţ atâta me-u arătat Petrachi nepot bătrânului întru cari mia scutelnicii me-u arătat precum că bătrân ar fi dat fănaţure mănăstirii a să cosâ în giumătaţi de câtră ne[a]murile sfinţii sale şi a strângi în stoguri. Drept aceia că căpiţile cari au fost mai mari le-u tras la stogurile lor şi cari au fost mai mici le-u tras la stogurile mănăstirii, şi acum rămân vitile mănăstirii făr de fân, deci mă rog ca să mi-s trimată o carte poftitoari câtră dum-l cămăraş de Târgul Ocnii dinpreun cu dănsile[?] care să află la Preosfinţiia voastră, ca câte stoguri să vor găsâ în fănaţăle mănăstirii să-s măsoari fiişti cari stog cu stânjăn şi să să tai drept în giumătăţi, pentru ca să nu peară vitile mănăstireşti de foame, şi ca să nu fiu eu în răspundere. N'am lipsăt a vă înştiinţa pentru o lucrari ca aceasta ci s'au lucrat între dânşii, iarăş mă rog şi pentru o carte poroncitoare asupra schitului mănăstirii ca să-mi dei toată ascultare ce cuviincioasă

şi rămân — 1830 Dechv.

al Preosfinţiilor vostri
sluga ce mai mică
şi plecată
Ie odiiaconu Isaiia

VI.

Priimit 28 Iuli prin comisar Târgului

Epitropia Mns. Sfântului Spiridon din Eşi
câtră cuvioşia sa eromonahul Calinic nacialnic
Schitului din Măgura Ocnii

Cu toati că nu s'au contenit a să face stăruiri în predmetul arătărilor ci ai făcut câtră Preînălţatul Domn, însă s'au prelungit lucrare până când s'au întărit anaforaoa Departamentului din lăuntru, după cum este cuvioşiei tale cunoscut şi d'abia Departamentul la 19 a curgătoarii luni au scris isprăvniciei de Bacău cu No. 13569 celi de cuviinţă

spre punire la cale a cererilor precuvioşiei tale răpetuite şi la raportul ci ai făcut din 6 a curgătoarii luni Iuli, după cari s'au luat dela cinst. Departament no. mai sus însemnat ca să-ţ slujască spre apărare dreptăţilor schitului, iar depuind la cale ci vei afla, epitropia aşteaptă răspunsul Precuvioşii tale fără prelungire.

......vornic ....

No. 220
1836 Iuli, 25 zile
Eşi.
[Adresa pe verso coalei împăturite]
Epitropia Măn. Svn. Spiridon
către cuvioşia sa eromonah Calinic
nacialnic schitului din Măgura Ocnii
No. 220 La Bacău

VII.

1840 Decembrie 5

Epitropia Monastirii Sv. Spiridon din Eşi
către cuvioşia sa Ieromonahul Calinic, igumenul
schitului din Măgura Ocnii

In cuprinderea raportului sfinţii tale din 23 a trecutului Noemv. prin care arăţi că ai venit spre a priimi documenturile în orighinal asupra părticelelor de fănaţe şi alte locuri ce are acel schit pe moşia Ocnei, iată pe lângă aceasta, se dau în priimirea cuvioşiei tale număr de noâ bucăţi documenturi ce s'au găsit în arhiva aceştii Epitropii de priimirea cărora vei iscăli opisul de numărul lor şi îl vei lăsa în canţilerie Epitropiei spre păstrare, iar apoi încât să atinge de apărarea dreptăţilor ce are schitul asupra arătatelor părţi de moşii, Epitropia scrie cuvioşiei tali că având în privire cuprinderea pontului al 8-le din contractul alcătuirii ce ai cu această Epitropie, îndatoritor a stărui pe la toate instanţiile giudecătoreşti şi a sprijini cu toată sârguinţa dreptăţile schitului ce îţi este încredinţat. In urmare te vei şi înfăţoşa mai întâi la comisia rânduită spre hotărâtul moşiei Ocnii şi în puterea documenturilor să ceri a să statornici stăpânirea schitului asupra părţilor ce are din vechiu dănuite asupra cărora au şi urmat stăpânirea neprihănită. Despre lucrare care şi ispravă îndată să răportueşti Epitropiei cu lămurire, pentru fieşte care parte de loc. Intre care părţi fiind şi un loc de casă cu grădină, cu ogradă şi beciuri de piatră aflătoare la Tărgul Trotuşului, tot pe moşia

Ocnei dănuite de păhărniciasa Ruxanda Statiasa după zapisul din 1803 ce odată cu aceasta să dă cuvioşii tale, ţi să scrie ca să faci foarte cu amăruntul cercetare spre a dovedi de către cine să stăpâneşte acest loc şi în puterea documentului să stărueşti către comisie şi pe la locurile giudecătoreşti ca să tragi în stăpânirea schitului arătatul loc, cu heiurile ce vor fi pe dânsul. Osăbit fiind că între acesteaş documenturi ce să dau sfinţii tale este şi un zapis din 1768 Iunie 26, dănuitoriu către acelaş schit a unui fânaţ ce să chiamă Groapa Iliei pe Valea Ţiganilor, de către un Sider-Grecul, pentru care fânaţ sfinţia ta, ai arătat că dela o vreme încoace s'ar fi stăpânind de către moşia Dofteana a dumis[ali] Nicolai Ghica, cu nume de pravila, iată pe lângă aceasta să triimite sfinţii tale adresul cu no. 308 din partea aceştii Epitropii către dum[nea]lui Ghica, la care mergând însuşi şi încunoştiinţându-i înpregiurările pricinei, vei cere punere la cale cu lăsarea în stăpânirea schitului a arătatului fânaţ.

Şi dar pentru toate cele mai sus scrise pricini cuvioşia ta, în urmarea îndatoririi ce ai, stăruind cu toată sârguinţa în sprijinirea dreptăţilor schitului să lămureşti prin răport către Epitropie de isprava ce vei face, ca să iei cuvinitele povăţuiri.

ss *A. Sturdza vist.*
No. 309
1840 Dechemv. 5 zile
Eşii

VIII.

Anul 1840 Octv. 25. Opis în perilipsis de numărul hărtiilor atingătoare de Schitul Măgurei adică corespondenţii catagrafii de zestrea schitului şi cercetări de pricini.

no. Anul şi luna

1 1830 Sept. 25

Răvaş dela banul Dimitrachi Hartulari către arhimandritul Iacov nacialnicul schitului Măgurei, prin care îl sfătueşte ca să nu supere pe vechilul trimis de Preaosfinţia sa Sardeon Varlaam şi pe alt preot venit atunci cu dânsul, ci după poronca ce i-au adus, să-i dee toată zestrea monastirei în mână, pe număr, fără a să amesteca mai mult decât să-ş caute de bătrăneţă în odihnă.

2 1830 Sept. 26

Scrisoare tot dela acelaş boeriu banul Dimitrachi Hartulari înştiinţătoare către Prea-

sfinția sa Sardeon, că după cele poroncite pentru orânduitul Isaia, deabea au putut îndupleca pe arhimandritul Iacov năcialnicul schitului Măgurei întru a să supune poroncii Prea sfinții sale și au făcut catagrafie averilor schitului.

3 1830 Sept. 26

Scrisoare dela arhimandritul Iacov năcialnicul prin care face răspuns banului Dimitrachi Hartulari că i-au priimit răvașul și cele scrise le-au înțeles și cum că pentru zestrea sfântului schit după poronca Prea sfinții-sale Sardeon li-au dat toate pe mâna Ierodiaconului Isaia ca să aibă supt purtarea sa de grijă pentru cele mișcătoare și nemișcătoare și el ca unul ce au fost începătoriu să-ș aibă odihna bătrâneților până la sfârșitul vieții sale.

4. 1830 Sept. 29

Scrisoare dela ierodiacon Isaiia către Preosfințitul Sardeon înștiințătoare, că după poronca ce i-au dat sosind la locul rânduit, înpreună cu banu Dimitrachi Hartular, supuindu-să bătrânul la sfaturile banului au făcut catagrafie de lucrurlle ce s'au aflat la Biserica din Deal cât și la cea dela Vale pentru cele mișcătoare si nemișcătoare, care izvod iscălit de numitul ban și de Isaia l-au triimis la Preasfinția sa ca să-l vadă.

5. 1930 Septem.

Izvod de lucrurile bisericii schitului Măgura și a Bisericii din Vale, mișcătoare și nemișcătoare iscălit de ierod. Isaiia și de banul Dimitrachi.

6. 1830 Noemv. 20

Mărturie iscălită de câțiva negoțitori din târgul Ocnei adiveritoare pentru bunele purtări a năcialnicului Isaiia și pentru prigonirile și catigoriile ce i s'ar fi făptuit prin preotul Ioniță și că n'ar fi vrut să-i arate adevărul de lucrurile bisericii monastirii și că ei după adevăr ce-au știut, i-au dat mărturie spre îndreptare.

7. 1830 Noemv. 26

Copie dipe înștiințare ce face protopopul Teodor către Prea sfinția sa episcopul de Roman cum că la biserica de lângă Târgul

Ocnele cu hramul Sf. Troițe ce este supt dialul Măgurei au tăbăret ierodiaconul Isaiia ce s'au fost rânduit dela Sf. Spiridon cu orânduială de egumenie, asupra averilor schitului Măgurei, având cu sine și doi monahi unde după multe răsipiri ce ar fi făcut, ar fi luat dela bătrânul Iacov câteva lucruri din strae, prădând și din biserica o cruce înbrăcată cu argint și cu pietre și o coroană de argint poleită cu aur și când s'au luat aceste într'acea noapte ar fi lipsit și unul dintr'acei ce au venit cu ierodiaconul Isaiia, care s'ar fi dovedit că ar fi luat toate acele lucruri și numitul n'au pășit să-l caute.

8 fără an și lună

Altă copie de înștiințare, tot pe aceiaș coală că acea biserică s'au zidit cu blagoslovenia slobozită de răpos. episcop Gherasim [1] prin osteneala arhimandritului Iacov fostului atunci igumen schitului Măgura, cu agiutorul a multora di neguțitorii Târgului Ocnelor și a Șărgăilor Ocnei, carii au dat și locul pe care s'au zidit biserica din moșia Domnească și că au agiutat la cheltuială ca să le zidească biserică de mir, după zapis ce s'au dat la mâna Șărgăilor de către numitul arhimandrit, adiverind că biserică de mir au zidit, dar cât va avea viață să șadă și el acolo, fiindu-i cu greutate la schit, pentru slăbiciunea bătrânețelor și că triimițîndu-să pe ierodiaconul Isaiia de cătră vlădica Sardion Varlaam ca să-i fie spre agiutoriu bătrânului, au tăbărât cu totul la acea biserică depărtând și pe preotul de mir slujitoriul bisericii și puind pre altul vădovoi ce l-au adus cu sine. Iar numitul bătrân i-ar fi arătat, că acea biserică n'ar fi supusă sfântului Spiridon, nici vroește, ci după răposarea sa să rămâe sfintei episcopii.

9. 1830 Dechemv. 3

Scrisoare dela cămăraşul ocnilor Grigorie Alecsiu cătră Preosfințitul Sardeon, răspuns că au priimit scrisoarea Preasfinției sale, pentru ierodiaconul Isaiia carele după cererea arhimandritului Iacov igumenul dela schitul Măgura s'au orânduit cu însărcinare de a-i

1. Inainte de 1 Iunie anul 1810.

fi agiutor, aflându-să la slăbiciune de bătrâ-
ențe și că pentru jaloba ce s'ar fi arătat
către episcopul de Roman despre Șargăi
Ocnei asupra numitului ierodiacon că ar fi
izgonit pe preotul Ioniță din slujirea bise-
ricii, cercetând pe Șargăi, ei s'au fost apărat
că n'au nici o știință și că au arătat și
însuș preotul, că nu i-au zis nici odată să
depărteze de biserică, ci i-au zis un călugăr
ce era cu dânsul, carele cercetându-să s'au
apărat că nu i-au zis.

10 1830 Dechenv,. 30
Scrisoare dela ierodiaconul Isaiia către Vla-
dica Sardeon Varlaam prin care îl înștiințază
de cercetarea ce s'au făcut prin cămărașul
Ocnilor în pricina jalobei ce s'ar fi arătat
cu pâră asupra sa, către episcopul de Roman,
pentru preotul Ioniț, cum că chemând pre
toți Șargăi Ocnei, ei s'au apărat zicând că
n'au nici o știință de aceasta, iar preotul
față fiind au mărturisit că n'au dat jalbă
asupra numitului ierodiacon, ci pentru alte ale
sale nevoi. Și pentru pâri nedrepte ce ar fi
arătat asupra lui numitul arhimandrit lui
Vlădica Sardeon, că ar fi vândut 10 capete
de vite și din păpușoi, grâu și orzu, să în-
dreptează că au vândut numai 7 capete de
vite din cele bătrâne cu scopos ca cu banii
aceia să cumpere alte tinere în loc, iar din
pâinea nu să știe atins, și să roagă ca să
triimată poronca să să cerceteze pentru a-
flarea adevărului și în ce stare să află schitul
și că arhimandritul Iacov ar fi arătat lui
Vlădica Sardeon cum că zestrea schitului să
află numai trei pogoane vie, iar el ar fi
aflat un opis, care mai cuprinde alte trei
pogoane vie, tăgăduite, și că pentru crucea
și coroana cu adevărat s'au furat și că
întrând cu iconomisitoare cercetare, să vor
putea găsâ multe tăgăduite de numitul igu-
men, și că documenturile de milă i li-ar fi
cerut și i-ar fi răspuns că le-au luat Turcii
în vremea răzmiriții.

11 1830 Dechemv.
Scrisoare tij dela ierodiaconul Isaiia către
Preasfințitul Sardeon prin care îl înștiințază
de prigonirile ce ar fi pătemind despre bă-
trânul Iacov și despre niamurile lui și că

poronca Preasfinției sale priimindu-o au arătat-o ieromonahului Calinic, iar el ar fi mers la protopopul și arătându-i cele poroncite, l-au luat dinpreună și cu Petrachi nepotul bătrânului și au venit la schit la bătrânul și s'ar fi sfătuit să-l izgonească cu totul și din sus și din gios, precum l-ar fi și izgonit cu mare gâlceavă, nevrând să știe de poronca Vlădicăi; de aceia i s'au fost rugat, ca să-i trimată o carte poftitoare către ctitorii schitului să-i stee mână de agiutoriu, spre a putea afla toată zestrea schitului.

12 1830 Dechemv. 16

Catagrafie după cercetarea ce au făcut protopopul Teodor, din poronca episcopului de Roman, la schitul Măgura, de vitele ce s'au găsit, când au fost mers ierodiaconul Isaiia și câte au fost vândut, precum și de altele producturi ce au fost și câte nu s'au găsit, pentru care înștiințază Preasfinției sale.

13 1830 Dechemv.

Scrisoare de către Iane vel căpit, către Vlădica Sardeon Varlaam, prin care îl înștiințază pentru diata ce au făcut Arhimandritul Iacov, când au mers cu catagrafia la biserica sfintei Troiți de l-au întrebat câți scutelnici are a monastirei, carele poftindu-l adoa zi din preună cu ceialanți adunați... au stat față la facerea dieții, întru care arătând de unde are a lua, ar fi făcut și sfântului Spiridon parte 5000 lei afară de vite și cai și că ceialanți bani 15.000 lei ar fi toți în mâna nepotului său Petrachi și fiind rugat ca să fie și el epitrop au iscălit și el în diată, pe care ar fi dat-o bătrânul în mâna lui Petrachi și spre descoperirea adevărului înștiințază pe Vlădica, ca să-l apuce dă dee diata de față și fiind înprotivitoriu protopopul, zicând că biserica ar fi închinată episcopii, să scrie Prea sfinția sa persoanelor cerșute întru a să arăta adevărul în frica lui Dumnezeu.

14 1831 Ghenar 11

Catagrafie de toate cele ce s'au aflat în biserica Sfintei Troiți precum și cele din afară vite și pâine și altele și pentru ce au fost după izvod și câte lipsesc dintrânsele.

15 1831 Ghenar 24
Izvod de lucrurile ce s'au aflat în sfântul schit la Măgura în biserica în lăuntru și afară, vite, pâine şi altele, mişcătoare şi nemişcătoare şi pentru vitele câte s'au aflat față și câte s'au vândut de ierodiaconul Isaiia.
16 1831 Ghenar 24
Izvod asemine iscălit de ierodiaconul Isaiia că li-au priimit asupra sa la Ghenar în 27.
17 1831 Ghenar 24
Alt izvod de toate lucrurile ce s'au aflat în biserica Sfintei Troiți de supt poalele Măgurei Ocnilor înlăuntru și afară, mişcătoare şi nemişcătoare.
18 fără veleat Apr. 19
Scrisoare dela pitar Ioniță către Arhimandritul Iacov, prin care înştiințază că-i triimete cartea boerilor epitropi înpreună şi copie dipe hotărnicia moşiei, cum şi carte către ispravnicii de ţinut Bacăului pentru Coman pietrariul şi nădăjduește că să va isprăvi. Şi pentru cantariul din Târgul Ocnii să pue să să strâge şi asupra cui va rămâne cu preț mai folositori să ia banii şi să-i triimată, cum şi numele scris, ca să-i triimată cartea boerilor epitropi de stăpânire.

Adecă optsprezăci bucăți s'au priimit.

1841 Mart 7

Iancu Stamate

IX.

copie **Jurnal** No. 411

In numele PreInălțatului Domn Mihail Grigoriu Sturza V.vod stăpânitor Prinţipatului Moldaviei

Anul 1836 Apr. 25 giudecătoria ţinut Bacău luând în tractație, della aflată la ea pornită din parte epitropii Sf. Spiridon din Eşi, prin otnoş[enia din] 23 Fevr. a anului 1831 supt no. 32 cu pretenţia di a trage toati lucrurile rămase a trecutului din viață răp[o]s. arhimandrit Iacov ci au fost egumen schitului din Măgura Ocnilor după un izvod ci ar fi la dum.s. sardar Iordache Lascar fiind că după înscris aşăzarea ci ar fi avut cu Mns. Sf. Spiridon la 1803 Decemv. 5 şi anaforaoa dum.s. Alecsandru Costandin Moruz V.vod a cărora copii supt încredințarea epitropii sânt alăturate la dellă, toată averea pominitului arhimandritului este după mortea sa dănuită Mns. Sf. Spiridon fiind că şi pomenit[u] schit este afiiarisât mitoh pomenitii Mns. apoi fiind că ero-

monahul Nicodim, aflatul egumen la schit, prin raportu său ar fi înştiinţat că schitul nu-l are în stăpânire fiind apucati di unii şi alţii, cere ca prin cercetare là faţa locului în fiinţa pomenitului eromonah să să afli la cine să află lucrurile şi să să strângă dându-se teslim pomenitului egumen. Din hodul [?] de sine s'au lămurit că la 24 Mai a anului trecut 1835 fiind complectul giudecător neîntregit ca să să poată comandarisi un cilen spre locala cercetare, prin jurnal s'au închiet socotinţă a să însărcina pe dum. sardar Ioan Joräsc ca să urmeze această cercetare, căruie prin adres. numerarisit 2812 i s'au şi scris apoi fiind că d. n'au făcut nici o lucrare şi întâmplându-se di au mers un cilen în alte comandar... ci s'au însărcinat ca în cuprinderea pomonitului jurnal să cerceteze şi proţesul acesta, cari următoriu fiind, prin docladul său din 25 Fevr. trecut supt No. 19 înştiinţază că cercetând au discoperit că următoarele, adică una caldare mare de aramă, una mijlocie tij, una mai mică tij, sau tingire mici, una tava, un ceun, un topor, una bardă, una cuţitoae, una păreche fiară de plug, una scorţă bună, una mai veche, un lăicer, dou arte[?] vechi, şapte perne cu lână, şi o vacă cu viţel să află luoate di preotul Ioniţ, nepot răp[o]s. arhimandrit încă dela 1832 când au şi răposat, care şi astăzi să află faţă şi o caldare de rachiu ca di şasă vedre să află la Petrache Muşăt, şaugău, măcar că pentru ace căldare ar fi vroit el a unelti chipure ca să rămâi cu ea puind înainte că aceia nu este a răp.s. arhimandrit, ci o căldare ci era la mns. ar fi la boiasă[?] din Focşani, însă după ce cu amăruntul cercetare, ci au făcut s'au dovidit că aceia este caldare răp.s. arhimandritului. Drept aceia văzând giudector că s'au găsit lucruri di a numitului la însemnaţii mai sus în natură, închei socotinţă că în cuprinderea hărtii de danie pomenită mai sus a răps. arhimandrit din 1803, fiind Mns. îndreptată a li trage în folosu ei toati acele lucruri ci vor fi în natură să li ei în stăpânire fără a se mai înpotrivi numiţii cât de puţin, iar care din aceste mai sus însemnate vor fi în natură, li vor plăti în bani cu preţ potrivit ci se vor scoate că au făcut acelea a răp.s. şi dar fiind că valora aceştii pricine esti în numele Pre Inălţatului Domn să porunceşte celor cu putere eczecutivă a aduce întru înplinire hotărârea di mai sus dându-se toate lucrurile în mâna eromonahului Calinic, vechilul epitropiei, iar di a lor testimerisire va luoa cfitanţie şi o va înpărtăşi giudecător.

(iscăliţi)

Prezident *Morţun comis*

Alecu Anastasiu stolnic

Director Costache Alecsandru

[mai jos scris de altă mână]:

1843 Mai 15 am priimit

60375

Tipărit în atelierele S. A. R. „Cartea Românească" din Bucureşti, Calea Moşilor Nr. 62. Reg. comerţ. Nr. 311/931 Soc. Ilfov, în luna Martie 1947.